

SOUHRN LITERATURY

STAROVĚK (do konce 5. st.)

I. ORIENTÁLNÍ LITERATURA (4. - 1. tis. př. n. l.)

1. MEZOPOTÁMSKÁ LITERATURA (4. tis. př. n. l.)

- [Epos o Gilgamešovi](#) - nejstarší epos na světě, hlavní témata - touha po nesmrtelnosti, přátelství
- [Enuma Eliš](#) - epos o stvoření světa - viz též [souvislosti](#)
- [Chammurabiho zákoník](#) - kodex (sbírka zákonů)

2. EGYPTSKÁ LITERATURA (4. tis. př. n. l.)

- Naučení - mravoučná literatura (návod k jednání v různých životních situacích)
- [Vlastní životopis Sinuhetův](#) - autobiografická povídka
- [Kniha mrtvých](#) (egyptský název "Kapitoly o vycházení z hmotného světa do Bezbřehé záře") - rady zemřelému - [anglicky s obrázky](#)
- [Achnatonův Hymnus na slunce](#)
- náboženská literatura (hymny, ódy, zaříkadla)
- milostná poezie
- [Ukázky ze školních úloh písařské školy](#)

3. HEBREJSKÁ LITERATURA (1. tis. př. n. l.)

- Tanach - soubor 24 knih (viz též [Bible](#))
 - § Tóra - zákon - 5 knih Mojžíšových (historie a zákony Židů)
 - § [Genesis](#) - stvoření, Adam a Eva, Kain a Ábel, Abrahám, Izák a Jákob
 - § [Exodus](#) - Mojžíš, Egypt
 - § [Leviticus](#) - náboženské obřady a rituály
 - § [Numeri](#) - putování Židů do země zaslíbené
 - § [Deuteronium](#) - řeči Mojžíšovy - žehnání a zlořečení Proroci
 - § Soubor proroků (dějiny Izraele, výroky a skutky Proroků)
 - § Spisy - např. Žalmy, kniha Jobova, Přísloví, Píseň písní, kniha Danielova

4. INDICKÁ LITERATURA (2. tis. př. n. l.)

- Védy (vědění) - posvátné knihy
- Mahábhárata - nejrozsáhlejší epos světové literatury

- Rámájana - epos
- [dhammapadam](#) (3. - 1. stol. př. n. l.)

5. ČÍNSKÁ LITERATURA

- Kniha písní - sbírka poezie - filozofické otázky etiky (redakce je připisována Konfuciovi)

6. PERSKÁ LITERATURA (7. st. př. n. l.)

- Avesta - náboženský sborník

II. EVROPSKÁ LITERATURA

- ANTICKÁ LITERATURA - řecká a římská (8. st. př. n. l. - 5. st. n. l.)
 - A) ŘECKÁ LITERATURA (8. st. př. n. l. - 1. st. př. n. l.)
 - 1) OBDOBÍ ARCHAICKÉ /PŘEDATTICKÉ/ (8. - 6. st. př. n. l.)
 - a) epika
 - HOMÉR Ílias - válečný epos, popisuje 51 dní posledního 10. roku trójské války
 - Odyssea - mírový epos, návrat krále Odyssea z trójské války
 - HESIODOS Práce a dny - didaktický epos
 - b) lyrika
 - lyrika monodická - sólová
 - ALKAIOS - poezie bojová a politická, milostná a pijácká
 - SAPFÓ - básně milostné
 - ANAKREON - oslava vína, ženy a zpěvu (anacreontská poezie)
 - lyrika chorická - sborová
 - PINDAROS - ódy na řeckou aristokracii
 - c) próza
 - AISÓPOS /EZOP/ - [bajky](#), [bajky](#)
 - HÉRODOTOS /otec historie/ - dějiny řecko-perských válek
 - 2) OBDOBÍ ATTICKÉ (5. - 4. st. př. n. l.)
 - a) tragédie
 - AISCHYLOS
 - Oresteia - trilogie (Agememnon, Oběť na hrobě, Usmířené Lítice) - otázky mravní povahy, konflikt člověka a bohů, látku čerpal z řeckých mýtů
 - SOFOKLÉS
 - Král Oidipus - konflikt mezi osudem a lidskou vůlí vzdorovat rozhodnutí bohů

- Antigona - konflikt mezi zákony vládců a příkazy morálky
 - EURÍPIDÉS
 - Médea - tragédie ženy vraždící ze žárlivosti
- b) komedie
 - ARISTOFANÉS
 - Ptáci
 - Jezdci
 - Žáby
 - - kritika nedostatků společnosti
- c) historická próza
 - THÚKYDIDÉS
 - Dějiny peloponéské války - první pragmatické zpracování dějin
- d) řečnictví
 - ISOKRATÉS
 - Panegýrikos - zakladatel oslavných řečí
 - DÉMOSTHÉNES
 - filipiky (útočné řeči proti Filipovi Makedonskému)
- e) filozofická próza
 - PLATÓN
 - Faidros, Symposion, [Ústava](#) - forma dialogu, víra ve věčné a neproměnné ideje
 - ARISTOTELÉS
 - Rétorika, Poetika - shrnutí poznatků a rozdělení vědních oborů
- 3) OBDOBÍ HELÉNISTICKÉ (323 - 30 př. n. l.)
 - MENANDROS Eunuch, Sebetrapič - tzv. "nová komedie"
- 4) OBDOBÍ ŘÍMSKÉ (30 př. n. l. - 529 n. l.)
 - próza
 - LUKIANOS - vyvrcholení řecké satiry
 - Marcus AURELIUS
 - Hovory k sobě
 - PLUTARCHOS
 - Souběžné životopisy
 - Bible
 - Starý zákon - převzatý [Tanach](#)
 - Nový zákon - vznikl v řečtině, tvoří křesťanskou část Bible (ve 4. stol. latinský překlad - Vulgáta)
 - Evangelia
 - Markovo - (66-70, židé)

- Matoušovo - (80-90) - služebník boží, Římané
 - Lukášovo - (80-90) - pohani, syn člověka
 - Janovo - (100) - boží láska, skutky apoštolů - učení Ježíše v podání jeho žáků a stoupenců
 - Apokalypsa - zjevení Janovo - spis o konci světa a o posledním soudu
- B) ŘÍMSKÁ LITERATURA (3. st. př. n. l. - 5. st. n. l.)
 - 1) OBDOBÍ ARCHAICKÉ (240 - 81 př. n. l.)
 - a) komedie
 - Titus Maccius PLAUTUS
 - Komedie o hrnci
 - Chlubný voják
 - Pseudolus
 - (náměty řecké komedie)
 - Publius TERENTIUS Afer
 - Dívka z Andru
 - Kleštětec
 - Bratři
 - b) próza
 - Marcus Porcius CATO
 - O zemědělství
 - Počátky
 - (zakladatel římské prózy)
 - 2) OBDOBÍ CICERONOVO - ZLATÝ VĚK ŘÍMSKÉ PRÓZY (81 - 31 př. n. l.)
 - a) epika
 - Titus LUCRETIUS Carus
 - O přírodě - filozofický epos
 - b) lyrika
 - Gaius Valerius CATULLUS
 - milostné básně Lesbii
 - c) próza
 - Marcus Tullius CICERO (3.ledna 106 př. n.l. - 7.prosince 43 př. n.l.)
 - O řečníkovi
 - [Řeči proti Catilinovi](#)
 - d) historická próza
 - Gaius Julius CAESAR
 - Zápisky o válce galské
 - Zápisky o válce občanské

- 3) AUGUSTOVO OBDOBÍ - ZLATÝ VĚK ŘÍMSKÉ POEZIE (31 př. n. l. - 14 n. l.)
 - a) epika
 - Publius VERGILIUS Maro
 - Zpěvy pastýřské - 10 idylických básní
 - Zpěvy rolnické - didaktický epos
 - Aeneis - hrdinský epos, oslavuje římskou minulost (julskou dynastií)
 - b) lyrika
 - Quintus HORATIUS Flaccus
 - Epódy - útočné, žertovné básně
 - Satiry - dovršení vývoje římské satiry
 - Ódy - vrchol římské lyriky
 - Listy - forma dopisu, filozofické a všeobecné lidské otázky
 - Publius OVIDIUS Naso
 - Umění milovat, Léky proti lásce - didaktické milostné básně
 - Proměny /Metamorfózy/ - zpracoval v nich nejslavnější řecké a římské báje
 - Kalendář - původ řím. svátků, slavností, obřadů a zvyků
 - Žalozpěvy
 - Listy z Pontu
 - Titus LIVIUS
 - Knihy od založení města
- 4) STŘÍBRNÉ OBDOBÍ (14 n. l. - 117 n. l.)
 - a) poezie
 - Decimus Iunius IUVENALIS - veršované satiry
 - Marcus Valerius MARTIALIS - epigramy
 - b) próza
 - Gaius PETRONIUS
 - Arbiter Satiricon - satir. román
 - Lucius Annaeus TACITUS
 - Germania - život Germánů, první písemné zmínky o našem území
 - Letopisy
- 5) ÚPADKOVÉ OBDOBÍ (117 - 476 n. l.)
 - próza
 - APULEIUS Proměny čili Zlatý osel - román
 - Aurelius AUGUSTINUS - jediný antický filozof křesťanství

STŘEDOVĚK (konec 5. st. - pol. 15.st.)

I. ORIENTÁLNÍ LITERATURA

- 1) PERSKÁ LITERATURA
 - FIRDAUSÍ (10. st.) Kniha králů - národní epos
 - NÍZÁMÍ (12. st.) Sedm obrazů - rytířský epos
- 2) ARABSKÁ LITERATURA
 - Korán (7. st.) - svatá kniha muslimů, základní náboženské dílo arabské a islámské kultury
 - Tisíc a jedna noc - sbírka povídek a pohádek
- 3) ČÍNSKÁ LITERATURA
 - LI PO (8. st.) - básně o vině, přátelství a přírodě
 - TU FU (8. st.) - sociální kritik, obrazy válek
- 4) INDICKÁ LITERATURA
 - KALIDÁSA (5. st.) Oblak poslem lásky - milostná poezie

II. EVROPSKÁ LITERATURA

A) LITERATURA V CÍRKEVNÍM PROSTŘEDÍ (5. - 9. st.)

- Bible:
 - Starý zákon
 - Nový zákon - křesťanská část (1. a 2. st. n. l.) - soubor 27 řecky psaných knih
 - jádrem 4 evangelia (Matouš, Marek, Lukáš, Jan), popisují život, umučení a vzkříšení Krista
 - Skutky apoštolské, epištoly (dopisy)
 - Apokalypsa (Zjevení sv. Jana)
- Legendy - o životech a činech světců
- Lyrické písně a modlitby
- Náboženské drama
- [Nestorův Letopis ruský](#), překlad K. J. Erbeny: [PDF](#), [HTML](#)

B) LITERATURA V NÁRODNÍCH JAZYCÍCH (9. - 15. st.)

- 1) ŠLECHTICKÁ LITERATURA (exotika, dobrodružství)
 - a) Hrdinský národní epos
 - Francie Píseň o Rolandovi
 - Německo Píseň o Nibelunzích
 - Španělsko Píseň o Cidovi
 - Finsko Kalevala
 - Rusko Slovo o pluku Igorově
 - b) Rytířský (dvorský) epos (antická látka, [Alexandr Veliký](#))
 - bretoňský cyklus (okruh krále Artuše)
 - keltská pověst o lásce [Tristana a Isoldy](#)
 - c) Dvorská lyrika (milostná poezie, neopětovaná láska k paní)
 - autoři:

- trubadúři (Francie)
 - minnesengři (Německo)
 - žakéři, žertéři
- forma:
 - pastorela,
 - epistola,
 - alba
- 2) MĚŠŤANSKÁ LITERATURA (kritičnost, zábavnost)
 - šířitelé : studenti, žakéři
 - forma : fabliaux, zvířecí epos, drama

III. POČÁTKY LITERATURY U NÁS (pol. 9. st. - poč. 15. st.)

A) LITERATURA STAROSLOVĚNSKÁ A LATINSKÁ (pol. 9. st. - poč. 13. st.)

- 1) STAROSLOVĚNSKÁ LITERATURA (9.st.)
 - a) první texty - náboženský a bohoslužebný ráz (modlitby, překlady části bible a bohoslužebných knih)
 - b) nábožensky vzdělavatelná četba : Paterik (Knihy otců) - sborník vypravování o proslulých mniších a poustevnících
 - c) právnické památky:
 - Zákon sudnyj ljudem (soudní zákon pro laiky)
 - Nomokanon - sbírka církevních předpisů a občanských zákonů
 - Kyjevské listy - hlaholicí psaný zlomek misálu
 - Proglas - veršovaná předmluva k překladu evangelia (Konstantin), nutnost vzdělanosti, právo na kulturu ve srozumitelném jazyce
 - Život Konstantina a Metoděje - obrana jejich díla
- 2) PŘECHOD OD LITERATURY STAROSLOVĚNSKÉ K LITERATUŘE LATINSKÉ (pol. 10. st. - 11. st.)
 - a) staroslověnské památky:
 - Život sv. Václava (10. st.) - legenda o sv. Václavovi
 - Druhá staroslověnská legenda o sv. Václavu (11. st.)
 - Pražské hlaholské zlomky (11. st.) - modlitby
 - Hospodine, pomiluj ny (10. st.) - česká duchovní píseň
 - b) latinské památky:
 - Kristiánova legenda (10. st.) - Život o umučení sv. Václava a jeho babičky Ludmily - obrana staroslověnské vzdělanosti, počátky křesťanství na Velké Moravě a v Čechách
- 3) PŘEVAHA LATINY A PRONIKÁNÍ ČEŠTINY (poč. 12. st. - pol. 13. st.)
 - a) latinské památky : Kosmas - Kronika česká (Chronica Bohemorum), 12. st., české dějiny od nejstarších dob do autorovy současnosti
 - b) pronikání češtiny : Glosy - české poznámky Svatý Václave, vévodo české země (12. st.) - duchovní píseň

B) ČESKY PSANÁ LITERATURA (poč. 13. st. - poč. 15. st.)

- 1) OBDOBÍ LAICIZACE LITERATURY (poč. 13. st. - poč. 14. st.)
 - a) duchovní lyrika - Ostrovní píseň, Kunhutina modlitba, Spor duše s tělem
 - b) duchovní epika - legendy: Legenda o Jidášovi, o sv. Jiřím
 - c) světská (rytířská) epika
 - [Alexandreida](#) (13./ 14. st.) - veršovaný epos o životě a činech Alexandra Velikého
 - [Dalimilova kronika](#) (14. st.) - nejstarší veršovaná česká kronika, dějiny od nejstarší doby do roku 1314, autor neznámý
 - d) světská lyrika
 - Kudy jsem já chodila
 - Byla ti sem v sádku
 - [Dřevo sě listem odievá](#)
- 2) DEMOKRATIZACE LITERATURY (pol. 14. st. - poč. 15. st.)
 - latinsky: Vita Caroli - autobiografie Karla IV. (1316 - 1378) - [překlad](#)
 - české památky:
 - a) drama:
 - Mastičkář - zlomek velikonoční hry
 - b) legendy:
 - Legenda o sv. Prokopu - lidový jazyk
 - Život sv. Kateřiny - exotičnost, náročná forma
 - c) rytířská epika:
 - Tristam a Izalda
 - Trojanská kronika
 - d) filozofická próza:
 - Tkadleček - úvahy o svobodě lidského jednání
 - e) světská lyrika:
 - Měj se dobře, srdečko
 - Závišova píseň
 - f) sociální satira:
 - Píseň veselé chudiny,
 - [Podkoní a žák](#) - postavení studentů
 - Hradecký rukopis (Desatero kázání božie, Satiry o řemeslnících a konšelích, Bajka o lišce a džbánu)
 - Smil Flaška z Pardubic - [Nová rada](#) - alegorická veršovaná skladba

C) LITERATURA PŘEDHUSITSKÁ A HUSITSKÁ (posl. třetina 14. st. - 70. léta 15. st.)

- 1) PŘEDHUSITSKÁ LITERATURA (posl. třetina 14. st.)
 - Tomáš ze Štítného:
 - Knížky šestery o obecných věcech křesťanských - sborník traktátů o dokonalém životě
 - Řeči besední - o základech věrouky
- 2) HUSITSKÁ LITERATURA (poč. 15. st. - 70 léta 15. st.)

- a) Období přípravy husitského hnutí
 - Mistr Jan Hus (asi 1371 - 6. července. 1415)
 - O církvi (De ecclesia - 1413) - souhrn kritických názorů na poslání církve
 - O českém pravopise (De orthographia Bohemica) - diakritický pravopis
 - Výklad viery, Desatera a Páteře (výklad základních modliteb - 1412) - otázky mravního života, kritika společnosti
 - Knížky o svatokupectví (1413) - nejútočnější spis, kritika společnosti
 - Postila, to jest výklad svatých čtení nedělních (1413)
 - [Dcerka](#) - o správném životě žen a dívek
 - Listy (List Vladykovy, Listy přátelům v Čechách - 1415, aj.) - česky i latinsky, svým přátelům i prostým lidem
 - Jádro učení křesťanského
 - Kvodlibet (Quodlibet), 1411
 - O šesti bludiech (De sex erroribus)
 - O sentencích (4 díly)
 - Život Kristův
 - České spisy
- b) Období husitských bojů
 - [Budyšínský rukopis](#) - Žaloba koruny české, Porok koruny české a Hádání Prahy s Kutnou Horou
 - [Žižkův vojenský řád](#), [Husitské manifesty](#)
 - Jistebnický kancionál - píseň: [Ktož jsú boží bojovníci](#)
 - Vavřinec z Březové - Husitská kronika [?](#)
 - Anonym - [Žaloby na husity](#)
- c) Období polipanské
 - Petr Chelčický
 - [O troiem lidu](#) - odmítl středověké dělení společnosti na tři stavy
 - Postila - úvahy psané formou kázání
 - Siet' viery - kritika církve
 - [O cierkvi svaté](#)
 - Václav Šašek z Bírkova
 - Deník o jízdě a putování pana Lva z Rožmitálu a z Blatné z Čech až na konec světa - literatura zábavná (použil A. Jirásek v knize Z Čech až na konec světa)

RENESSANCE, HUMANISMUS (poč. 14. - poč. 17. st.)

EVROPSKÁ RENESANCE - obrození antiky, nový ideál vzdělání, kult smyslů a rozumu, individualismus, rozvoj literatury v národních jazycích, literatura nauková, lyrika, alegorie

- ITÁLIE (přelom 13. a 14. st.)
 - Dante Alighieri (1265 - 1321)

- Božská komedie - duchovní epos, 3 oddíly: [Peklo](#), Očistec a Ráj
 - Francesco Petrarca (1304 - 1374)
 - Zpěvník (Canzoniere) - milostné sonety
 - Giovanni Boccaccio (1313 - 1375)
 - Dekameron - soubor 100 novel zasazených do dějového rámce
 - Lodovico Ariosto (1474 - 1533)
 - Zuřivý Roland - epos
- FRANCIE
 - Francois Villon (1431 - 1463) - první "prokletý básník"
 - Malá závěť
 - Velká závěť
 - Francois Rabelais (1494 - 1553)
 - Gargantua a Pantagruel - pětidílný satirický román
 - Pierre de Ronsard (1524 - 1585)
 - Lásky - milostné sonety
 - Michel de Montaigne (1533 - 1592)
 - Eseje - nová literární forma
- ANGLIE
 - Geoffrey Chaucer (1334 - 1400)
 - Canterburské povídky - soubor 29 veršovaných příběhů
 - William Shakespeare (1564 - 1616)
 - sonety
 - historické hry z dějin antických, anglických, francouzských
 - Julius Caesar,
 - Jindřich IV.,
 - Richard III.
 - komedie
 - [Zkrocení zlé ženy](#),
 - Sen noci svatojánské,
 - Veselé paničky windsorské,
 - Mnoho povyku pro nic,
 - [Kupec benátský](#)
 - tragédie
 - Romeo a Julie - zápas mládí o určení vlastního osudu,
 - Hamlet - příběh hrdiny rozpolceného mezi touhou po vznešených ideálech a pocitem povinnosti trestat zlo,
 - Othello - tragédie žárlivosti,
 - Král Lear - tragédie stáří postiženého nevděkem dětí,
 - Macbeth - tragédie osobnosti zničené touhou po moci
- ŠPANĚLSKO
 - Miguel de Cervantes Saavedra (1547 - 1616)

- [Důmyslný rytíř don Quijote de la Mancha](#) (2 díly) - dva literární typy, které se navzájem doplňují protichůdnými vlastnostmi (Don Quijote a Sancho Panza)
- Lope de Vega (1562 - 1635)
 - Fuente Ovejuna - hrdinou dramatu je kolektiv
- Tirso de Molina (1584 - 1648)
 - Svůdce sevillský a kamenný most - drama

BAROKO (17. st.) - absolutizace víry, mysticismus, naturalistická konkrétnost, monumentalita, kontrast

- ITÁLIE
 - Torquato Tasso (1544- 1595)
 - Osvobozený Jeruzalém - nábožensko-hrdinský epos
 - [Giordano Bruno](#) (1548 - 1600)
 - O příčině, principu a jednom
 - O nekonečnu, vesmíru a světech
 - Večeře na Popelčnický středu - satira
- ANGLIE
 - John Milton (1608 - 1674)
 - Ztracený ráj - duchovní epos, svoboda lidského rozhodování
- ŠPANĚLSKO
 - Pedro Calderon de la Barca (1600 - 1681)
 - Život je sen - drama , otázky smyslu života
- NĚMECKO
 - Andreas Gryphius (1616 - 1664) motivy hrůzy a smrti
 - Hans Jakob Christoffel von Grimmelshausen (1621 - 1676)
 - Dobrodružný Simplicius Simplicissimus - román třicetileté války očima prostáčka

RENESEANCE A HUMANISMUS V ČECHÁCH (70. léta 15.st. - 20. léta 18. st.)

- 1) PŘEDBĚLOHORSKÁ LITERATURA - renesanční prvky jen sporadicky
 - Historie o bratru Palečkovi - knížky lidového čtení
- A) POČÁTKY HUMANISMU (70. léta 15.st. - 20. léta 16. st.) - snaha rozšířit humanistickou vzdělanost, vyrovnat se s kulturou evropských zemí, převaha naukové literatury
 - a) literatura latinská - mezinárodní humanismus
 - Jan z Rabštejna
 - Dialogus
 - Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic
 - b) literatura česká - národní humanismus.

Nauková literatura:

- **Viktorín Kornel ze Všehrd**
 - O práviech, súdiech i o dskách země české knihy devatery
- B) ROZKVĚT HUMANISMU (30. léta 16.st. - 20. léta 17. st.)
 - a) historie
 - **Václav Hájek z Libočan**
 - Kronika česká - historicky nepřesná
 - b) cestopisy
 - **Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic** (1564-1621)
 - [Cesta z Království českého do Benátek](#)
 - **Václav Vratislav z Mitrovic**
 - Příhody - cesta do Cařihradu
 - c) jazykozpyt
 - **Jan Blahoslav** (1523 - 1571)
 - Gramatika česká - hlavně slovník, frazeologie a skladba
 - [Filipika proti misomusům](#) - tj. proti nepřátelům vyššího vzdělání
 - Muzika - hudební teorie
 - Kancionál šamotulský - spoluautorem
 - Nový zákon - překlad
 - **Daniel Adam z Veleslavína** - vydavatel českých knih
- 2) POBĚLOHORSKÁ LITERATURA V OBDOBÍ BAROKA
 - A) EXULANTSKÁ LITERATURA
 - **Pavel Stránský**
 - **Pavel Skála ze Zhoře**
 - **[Jan Ámos Komenský](#)** (1592 - 1670) - na serveru [Čítanka](#) jsou další texty
 - [Listové do nebe](#) - pět fiktivních dopisů, společenské rozpory
 - [Labyrint světa a ráj srdce](#) - alegorie, kritika společnosti
 - [Kšaft umírající matky jednoty bratrské](#) - formou závěti se snaží posílit příslušníky církve Jednoty bratrské.
 - [O poezii české](#) - zásady časoměrné prozodie
 - [Moudrost starých Čechů](#)
 - pedagogické a didaktické spisy:
 - [Velká didaktika](#) (Didactica magna) - teorie vyučování
 - [Informatorium školy mateřské](#) - výchova dětí předškolního věku v rodině
 - Brána jazyků otevřená (Janua linguarum reserata) - učebnice
 - [Svět v obrazech](#) (Orbis pictus) - ilustrovaná učebnice - encyklopedie v několika jazycích

- Škola na jevišti (Schola ludus) - využití divadla ve výuce
 - [Analytická didaktika](#) - [PDF](#) - [výběr](#)
 - encyklopedické práce - pansofie a panharmonie
- B) DOMÁCÍ LITERATURA
 - oficiální literatura:
 - a) duchovní poezie
 - **Adam Michna z Otradovic**
 - Loutna česká
 - **Bedřich Bridel**
 - Co bůh? Člověk?
 - b) světská poezie
 - **Felix Kadlinský**
 - Zdoroslaviček
 - c) nauková literatura (latinsky)
 - **Bohuslav Balbín** (1621 - 1688)
 - [Rozprava na obranu jazyka slovanského, zvláště českého](#) (Balbínova obrana)
 - d) pololidová literatura
 - **Václav František Kocmánek** - interludia (mezihry)
 - **František Jan Vavák** - písmácké paměti
 - **Matěj Kopecký** - loutkové divadlo
 - kramářské písně, ústní lidová slovesnost, lidové drama, loutkové hry, zpěvohry - [Pastýři Betlémští](#), [Duše a tělo](#)
 - [Výborně dobrý způsob, jak se má dobře po česku psáti neb tisknouti](#) - napsal Matěj Václav Šteyer roku 1668

KLASICISMUS (17. st. - 18. st.) - návaznost na antiku, důraz na rozum, jednotné principy a pevný řád, estetická pravidla, rozdělení na vysoké a nízké žánry

- FRANCIE
 - **Pierre Corneille** (1606 - 1684)
 - Cid - veršované drama, konflikt dodržení morálky a citu
 - **Jean Racine** (1639 - 1699)
 - Faidra - drama
 - **Molière** (1622 - 1673)
 - Lakomec (postava [Harpagona](#)) - drama
 - [Tartuffe](#) - drama, proti církvi a pokrytectví
 - **Jean de Lafontaine** (1621 - 1695)
 - Bajky
- ITÁLIE
 - commedia dell'arte
 - **Carlo Goldoni** (1709 - 1793)
 - Sluha dvou pánů

■ Poprask na laguně

OSVÍCENSTVÍ (18. st.) - navazuje na renesanci, svoboda myšlení, kult rozumu, optimismus, zaměření na praktické otázky

● FRANCIE

- **Charles de Montesquieu** (1689 -1775)
 - Perské listy - román, satiricko-kritický obraz společnosti
- **Voltaire** (1694 - 1778)
 - Candide neboli Optimismus - povídka ostrého polit. zaměření
- encyklopedisté (Voltaire, Rousseau, Diderot)
 - Velká encyklopedie - soubor současných znalostí
- **Jean Jacques Rousseau** (1712 – 1778)
 - Emil čili O výchově - pedagogický román (v knize [Rousseau a jeho pedagogický odkaz](#))
 - Nová Heloisa - román v dopisech
- **Denis Diderot** (1713 - 1784)
 - Jeptiška - román v dopisech, obžaloba církve
 - Jakub Fatalista - román

● ANGLIE

- **Jonathan Swift** (1667 - 1745)
 - Gulliverovy cesty - čtyřdílný satirický a utopický román
- **Daniel Defoe** (1660 1731)
 - [Robinson Crusoe](#) - dobrodružný román

Předromantismus (PREROMANTISMUS, SENTIMENTALISMUS) (2. pol. 18. st. - poč. 19. st.) - přechod mezi klasicismem a romantismem, důraz na cit, návrat k přírodě, k lidové slovesnosti, odmítnutí konvencí

● FRANCIE

- **Antoine - Francois Prévost** (1697 - 1763)
 - Příběhy rytíře de Grioux a Manon Lescaut - milostný román

● NĚMECKO

- hnutí: STURM UND DRANG (Bouře a vzdor) proti společenské nespravedlnosti a nesvobodě
- **Johann Gottfried Herder** (1744 - 1803)
 - Hlasy národů v písních
 - Myšlenky k filozofii dějin lidstva
- **Johann Wolfgang Goethe** (1749 - 1832)
 - Utrpení mladého Werthera - román v dopisech
 - Faust (2 díly) - veršovaná tragédie, podobenství lidského hledání s těžce vykoupeným poznáním
 - [básně](#)
 - [Píseň o bleše](#)
- **Fridrich Schiller** (1759 - 1805)

- Loupežníci - drama, individuální vzpoura proti společnosti
- Valdštejn - drama, trilogie, třicetiletá válka

RENESSANCE, HUMANISMUS (poč. 14. - poč. 17. st.)

EVROPSKÁ RENESANCE - obrození antiky, nový ideál vzdělání, kult smyslů a rozumu, individualismus, rozvoj literatury v národních jazycích, literatura nauková, lyrika, alegorie

- ITÁLIE (přelom 13. a 14. st.)
 - Dante Alighieri (1265 - 1321)
 - Božská komedie - duchovní epos, 3 oddíly: [Peklo](#), Očistec a Ráj
 - Francesco Petrarca (1304 - 1374)
 - Zpěvník (Canzoniere) - milostné sonety
 - Giovanni Boccaccio (1313 - 1375)
 - Dekameron - soubor 100 novel zasazených do dějového rámce
 - Lodovico Ariosto (1474 - 1533)
 - Zuřivý Roland - epos
- FRANCIE
 - Francois Villon (1431 - 1463) - první "prokletý básník"
 - Malá závěť
 - Velká závěť
 - Francois Rabelais (1494 - 1553)
 - Gargantua a Pantagruel - pětidílný satirický román
 - Pierre de Ronsard (1524 - 1585)
 - Lásky - milostné sonety
 - Michel de Montaigne (1533 - 1592)
 - Eseje - nová literární forma
- ANGLIE
 - Geoffrey Chaucer (1334 - 1400)
 - Canterburské povídky - soubor 29 veršovaných příběhů
 - William Shakespeare (1564 - 1616)
 - sonety
 - historické hry z dějin antických, anglických, francouzských
 - Julius Caesar,
 - Jindřich IV.,
 - Richard III.
 - komedie
 - [Zkrocení zlé ženy](#),
 - Sen noci svatojánské,
 - Veselé paničky windsorské,
 - Mnoho povyku pro nic,
 - [Kupec benátský](#)
 - tragédie
 - Romeo a Julie - zápas mládí o určení vlastního osudu,

- Hamlet - příběh hrdiny rozpolceného mezi touhou po vznešených ideálech a pocitem povinnosti trestat zlo,
 - Othello - tragédie žárlivosti,
 - Král Lear - tragédie stáří postiženého nevděkem dětí,
 - Macbeth - tragédie osobnosti zničené touhou po moci
- ŠPANĚLSKO
 - Miguel de Cervantes Saavedra (1547 - 1616)
 - [Důmyslný rytíř don Quijote de la Mancha](#) (2 díly) - dva literární typy, které se navzájem doplňují protichůdnými vlastnostmi (Don Quijote a Sancho Panza)
 - Lope de Vega (1562 - 1635)
 - Fuente Ovejuna - hrdinou dramatu je kolektiv
 - Tirso de Molina (1584 - 1648)
 - Svůdce sevillský a kamenný most - drama

BAROKO (17. st.) - absolutizace víry, mysticismus, naturalistická konkrétnost, monumentalita, kontrast

- ITÁLIE
 - Torquato Tasso (1544- 1595)
 - Osvobozený Jeruzalém - nábožensko-hrdinský epos
 - [Giordano Bruno](#) (1548 - 1600)
 - O příčině, principu a jednom
 - O nekonečnu, vesmíru a světech
 - Večeře na Popeleční středu - satira
- ANGLIE
 - John Milton (1608 - 1674)
 - Ztracený ráj - duchovní epos, svoboda lidského rozhodování
- ŠPANĚLSKO
 - Pedro Calderon de la Barca (1600 - 1681)
 - Život je sen - drama , otázky smyslu života
- NĚMECKO
 - Andreas Gryphius (1616 - 1664) motivy hrůzy a smrti
 - Hans Jakob Christoffel von Grimmelshausen (1621 - 1676)
 - Dobrodružný Simplicius Simplicissimus - román třicetileté války očima prostáčka

RENESEANCE A HUMANISMUS V ČECHÁCH (70. léta 15.st. - 20. léta 18. st.)

- 1) PŘEDBĚLOHORSKÁ LITERATURA - renesanční prvky jen sporadicky
 - Historie o bratru Palečkovi - knížky lidového čtení

- A) POČÁTKY HUMANISMU (70. léta 15.st. - 20. léta 16. st.) - snaha rozšířit humanistickou vzdělanost, vyrovnat se s kulturou evropských zemí, převaha naukové literatury

- a) literatura latinská - mezinárodní humanismus

- **Jan z Rabštejna**

- Dialogus

- Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic

- b) literatura česká - národní humanismus.

Nauková literatura:

- **Viktorín Kornel ze Všehrd**

- O práviech, súdiech i o dskách země české knihy devatery

- B) ROZKVĚT HUMANISMU (30. léta 16.st. - 20. léta 17. st.)

- a) historie

- **Václav Hájek z Libočan**

- Kronika česká - historicky nepřesná

- b) cestopisy

- **Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic (1564-1621)**

- [Cesta z Království českého do Benátek](#)

- **Václav Vratislav z Mitrovic**

- Příhody - cesta do Cařihradu

- c) jazykozpyt

- **Jan Blahoslav (1523 - 1571)**

- Gramatika česká - hlavně slovník, frazeologie a skladba

- [Filipika proti misomusům](#) - tj. proti nepřátelům vyššího vzdělání

- Muzika - hudební teorie

- Kancionál šamotulský - spoluautorem

- Nový zákon - překlad

- **Daniel Adam z Veleslavína** - vydavatel českých knih

- 2) POBĚLOHORSKÁ LITERATURA V OBDOBÍ BAROKA

- A) EXULANTSKÁ LITERATURA

- **Pavel Stránský**

- **Pavel Skála ze Zhoře**

- [Jan Ámos Komenský](#) (1592 - 1670) - na serveru [Čítanka](#) jsou další texty

- [Listové do nebe](#) - pět fiktivních dopisů, společenské rozpory

- [Labyrint světa a ráj srdce](#) - alegorie, kritika společnosti

- [Kšaft umírající matky jednoty bratrské](#) - formou závěti se snaží posílit příslušníky církve Jednoty bratrské.

- [O poezii české](#) - zásady časoměrné prozodie

- [Moudrost starých Čechů](#)
- pedagogické a didaktické spisy:
 - [Velká didaktika](#) (Didactica magna) - teorie vyučování
 - [Informatorium školy mateřské](#) - výchova dětí předškolního věku v rodině
 - Brána jazyků otevřená (Janua linguarum reserata) - učebnice
 - [Svět v obrazech](#) (Orbis pictus) - ilustrovaná učebnice - encyklopedie v několika jazycích
 - Škola na jevišti (Schola ludus) - využití divadla ve výuce
 - [Analytická didaktika - PDF - výběr](#)
- encyklopedické práce - pansofie a panharmonie
- B) DOMÁCÍ LITERATURA
 - oficiální literatura:
 - a) duchovní poezie
 - **Adam Michna z Otradovic**
 - Loutna česká
 - **Bedřich Bridel**
 - Co bůh? Člověk?
 - b) světská poezie
 - **Felix Kadlinský**
 - Zdoroslaviček
 - c) nauková literatura (latinsky)
 - **Bohuslav Balbín** (1621 - 1688)
 - [Rozprava na obranu jazyka slovanského, zvláště českého](#) (Balbínova obrana)
 - d) pololidová literatura
 - **Václav František Kocmánek** - interludia (mezihry)
 - **František Jan Vavák** - písmácké paměti
 - **Matěj Kopecký** - loutkové divadlo
 - kramářské písně, ústní lidová slovesnost, lidové drama, loutkové hry, zpěvohry - [Pastýři Betlémské](#), [Duše a tělo](#)
 - [Výborně dobrý způsob, jak se má dobře po česku psát neb tisknouti](#) - napsal Matěj Václav Šteyer roku 1668

KLASICISMUS (17. st. - 18. st.) - návaznost na antiku, důraz na rozum, jednotné principy a pevný řád, estetická pravidla, rozdělení na vysoké a nízké žánry

- FRANCIE
 - **Pierre Corneille** (1606 - 1684)
 - Cid - veršované drama, konflikt dodržení morálky a citu
 - **Jean Racine** (1639 - 1699)
 - Faidra - drama

- **Molière** (1622 - 1673)
 - Lakomec (postava [Harpagona](#)) - drama
 - [Tartuffe](#) - drama, proti církvi a pokrytectví
- **Jean de Lafontaine** (1621 - 1695)
 - Bajky
- ITÁLIE
 - commedia dell'arte
 - **Carlo Goldoni** (1709 - 1793)
 - Sluha dvou pánů
 - Poprask na laguně

OSVÍCENSTVÍ (18. st.) - navazuje na renesanci, svoboda myšlení, kult rozumu, optimismus, zaměření na praktické otázky

- FRANCIE
 - **Charles de Montesquieu** (1689 -1775)
 - Perské listy - román, satiricko-kritický obraz společnosti
 - **Voltaire** (1694 - 1778)
 - Candide neboli Optimismus - povídka ostrého polit. zaměření
 - encyklopedisté (Voltaire, Rousseau, Diderot)
 - Velká encyklopedie - soubor současných znalostí
 - **Jean Jacques Rousseau** (1712 – 1778)
 - Emil čili O výchově - pedagogický román (v knize [Rousseau a jeho pedagogický odkaz](#))
 - Nová Heloisa - román v dopisech
 - **Denis Diderot** (1713 - 1784)
 - Jeptiška - román v dopisech, obžaloba církve
 - Jakub Fatalista - román
- ANGLIE
 - **Jonathan Swift** (1667 - 1745)
 - Gulliverovy cesty - čtyřdílný satirický a utopický román
 - **Daniel Defoe** (1660 1731)
 - [Robinson Crusoe](#) - dobrodružný román

Předromantismus (PREROMANTISMUS, SENTIMENTALISMUS) (2. pol. 18. st. - poč. 19. st.) - přechod mezi klasicismem a romantismem, důraz na cit, návrat k přírodě, k lidové slovesnosti, odmítnutí konvencí

- FRANCIE
 - **Antoine - Francois Prévost** (1697 - 1763)
 - Příběhy rytíře de Grioux a Manon Lescaut - milostný román
- NĚMECKO
 - hnutí: STURM UND DRANG (Bouře a vzdor) proti společenské nespravedlnosti a nesvobodě
 - **Johann Gottfried Herder** (1744 - 1803)

- Hlasy národů v písních
- Myšlenky k filozofii dějin lidstva
- **Johann Wolfgang Goethe** (1749 - 1832)
 - Utrpení mladého Werthera - román v dopisech
 - Faust (2 díly) - veršovaná tragédie, podobenství lidského hledání s těžce vykoupeným poznáním
 - [básně](#)
 - [Píseň o bleše](#)
- **Friedrich Schiller** (1759 - 1805)
 - Loupežníci - drama, individuální vzpoura proti společnosti
 - Valdštejn - drama, trilogie, třicetiletá válka

ROMANTISMUS (konec 18. st. - 1. pol. 19. st.) - důraz na city a fantazii, individualismus, protiklad snu a skutečnosti, návrat k přírodě, exotice, minulosti, národní a lidové slovesnosti, ústřední hrdina splývá s autorem, časté téma - nešťastná láska, převaha lyricko-epických žánrů

- NĚMECKO
 - **Novalis** (Georg Friedrich Philipp von Hardenburg - 1772 - 1801)
 - Hymny noci - kniha básní, motiv lásky, touhy po smrti
 - Heinrich von Ofterdingen - nedokončený román, postava středověkého potulného básníka, který hledá symbolický "modrý květ" - smysl poezie a života
 - **Ernst Theodor Amadeus Hoffmann** (1776 - 1822) romány:
 - Ďáblův elixír
 - Životní názory kocoura Moura
 - Hnutí mladé Německo:
 - **Heinrich Heine** (1797 - 1856)
 - Kniha písní - sbírka reflexivní lyriky
 - Německo - Zimní pohádka - satiricko - elegický epos
- ANGLIE
 - **George Gordon Byron** (1788 - 1824)
 - Childe Haroldova pout' - autobiografický moderní epos, tzv. "byronovský hrdina" ("byronismus") [1.](#), [2.](#), [3.](#), [4.](#)
 - romantické básnické povídky:
 - Džaur
 - Korzár
 - Lara
 - dramatické básně:
 - Manfred
 - Kain - titanismus
 - [Nevěsta z Abydu](#)
 - **Walter Scott** (1771 - 1832)
 - romány:

- Ivanhoe - středověká Anglie
 - Rob Roy - povstání v 18. st.
- **Percy Bysshe Shelley** (1792 - 1822)
 - Odpoutaný Prométheus - filozofické drama, titánský vzor
- **Charlotte Brontëová** (1816 - 1855) !!!
 - Jana Eyrová - román
- **Emily Brontëová** (1818 - 1848) !!!
 - Na větrné hůrce /Bouřlivé výšiny/ - román, symbióza romantismu a realismu
- **FRANCIE**
 - **Victor Hugo** (1802 - 1885)
 - básnická sbírka:
 - Legenda věků (3 díly) - cyklus poem a epických básní, vývoj lidstva na jeho cestě za pokrokem a humanitou
 - romány:
 - Chrám Matky Boží v Paříži - život středověké společnosti
 - Ubožáci - zápas s předsudky a nespravedlností
 - **François - René de Chateaubriand** (1768 - 1848) !!!
 - Atala - básnická novela
 - **Alfred de Musset** (1810 - 1857)
 - S láskou nejsou žádné žerty - lyrická komedie
 - Zpověď dítěte svého věku - autobiografický román
 - **Stendhal** (1783 - 1842)
 - romány:
 - Červená a černá /Červený a černý/ - červená - symbol revoluce, černá - tmářství a despotismu
 - Kartouza parmská
 - **Alexandre Dumas st.** (1803 - 1870)
 - romány:
 - Tři mušketýři
 - Hrabě Monte Christo
- **USA**
 - **Henry Wadsworth Longfellow** (1807 - 1882)
 - [Píseň o Hiawathovi](#) - epos, inspirace život Indiánů ([překlad J.V.Sládka](#))
 - **Edgar Allan Poe** (1809 - 1849)
 - báseň:
 - [Havran](#) - téma lásky a krásy ve stínu smrti
 - detektivní povídky:
 - Vraždy v ulici Morgue,
 - Zlatý brouk
 - vědeckofantastické, dobrodružné a hrůzostrašné povídky:
 - Jáma a kyvadlo
 - Předčasný pohřeb

- Černý kocour
 - Skokan
- **RUSKO**
 - **Alexandr Sergejevič Puškin** (1799 - 1837)
 - Evžen Oněgin - veršovaný román, hl. hrdina: "zbytečný člověk"
 - Boris Godunov - historické drama
 - **Michail Jurjevič Lermontov** (1814 - 1841)
 - poema: [Démon](#) - biblické téma se prolíná s motivy gruzínské pověsti, vztah mezi principy dobra a zla
 - román: Hrdina naší doby - postava "zbytečného člověka"
- **POLSKO**
 - **Adam Mickiewicz** (1798 - 1855)
 - Konrád Wallenrod - básnická povídka
 - Pan Tadeáš - národní epos
 - **Juliusz Slowacki** (1809 - 1849)
 - Balladyna - tragédie
- **MAĎARSKO**
 - [Sándor Petőfi](#) (1823 - 1849)
 - Bohatýr Jan - lyrickoepická báseň

ČESKÝ ROMANTISMUS - v rámci [Národního obrození](#)

ČESKÉ NÁRODNÍ OBROZENÍ (70. léta 18. st. - 40. léta 19. st.)

- 1. FÁZE - obranná (70. léta 18. st. - rok 1814) - cíl: obnovení českého jazyka jako hlavního znaku pospolitosti, vzor: veleslavínská čeština, zájem o českou kulturu a dějiny
 - a) jazykověda
 - [Josef Dobrovský](#)
 - Dějiny českého jazyka a literatury (německy) - vrchol literárního vývoje - doba veleslavínská
 - Zevrubná mluvnice jazyka českého (německy) - význam pro ustálení spisovné češtiny v obrozenecké době
 - Německo - český slovník (2 díly)
 - Základy jazyka staroslověnského (lat.) - zakladatel slavistiky
 - **František Martin Pelcl** (1734 - 1801)
 - Nová kronika česká
 - b) poezie - vznik první novočeské básnické školy
 - **Václav Thám**
 - Básně v řeči vázané - almanach
 - **Antonín Jaroslav Puchmajer**

- Sebrání básní a zpěvů - almanach
 - **Šebastián Hněvkovský**
 - Děvín - epos
 - Vnislav a Běla - balada
- c) zábavná literatura
 - **Václav Matěj Kramerius** (1753 - 1808) - nakladatelství Česká expedice
 - Krameriusovy c. k. pražské noviny
- d) divadlo - V Kotcích (1738), Nosticovo /Stavovské/ (1783), Bouda (1786 - 1789) - 1. české divadlo
 - **Václav Thám**
 - Břetislav a Jitka
 - Vlasta a Šárka
 - **Prokop Šedivý**
 - Masné krámy
 - Pražští sládci
- 2. FÁZE - ofenzivní (rok 1815 - konec 20. let 19.st.) - cíl: pěstování vědecké literatury v češtině, vytvoření umělecky náročné poezie
 - a) vědecká literatura
 - **Josef Jungmann** (1773 - 1847) - Znělka
 - [Rozmlouvání o jazyku českém](#) - kulturní program generace, jazykové pojetí národa
 - Slovesnost - teorie literatury s čítankou - [O klasičnosti literatury a důležitosti její](#), [O různění českého písemného jazyka](#)
 - Historie literatury české - soupis všech tehdy známých literárních památek od nejstarší doby po současnost
 - Slovník česko - německý - vznik českého odborného názvosloví
 - básně - [Znělka](#)
 - Jungmannova básnická a vědecká škola
 - **Pavel Josef Šafařík** (1795 - 1861)
 - Dějiny slovanského jazyka a literatury ve všech nářečích (německy) - česká literatura v kontextu literatury slovanských národů
 - Slovanské starožitnosti - dějiny Slovanů do 10. st.
 - Počátkové českého básnictví, obzvláště prozódie (s Palackým) - umělecky náročná tvorba, časoměrný verš
 - **František Palacký** (1798 - 1876)
 - [Dějiny národu českého v Čechách i v Moravě](#) (5 dílů) - od nejstarších dob až do roku 1526, nacionální ideje, význam husitství, výklad dějin jako zápas němectví a slovanství
 - [Idea státu rakouského](#)
 - b) umělecká literatura

- [Rukopis královédvorský a zelenohorský](#) - pravděpodobní autoři: Václav Hanka a Josef Linda - [historie](#), [Česká společnost rukopisná](#)
- **Jan Kollár** (1793 - 1852)
 - Básně - elegie, epigramy, ódy, znělky
 - Slávy dcera (1824) - [předzpěv](#) a pět zpěvů - ukázky: [Znělka II. / 123](#), [Znělka V. / 113](#)
 - O literární vzájemnosti mezi kmeny a nářečími slavskými (1836) - koncepce slavismu
 - Národné spievanky (1836)
- **František Ladislav Čelakovský** (1799 - 1852)
 - Slovanské národní písně - třídílný soubor lidové poezie
 - Mudrosloví národu slovanského v příslovích - sbírka přísloví
 - Ohlas písní ruských - inspirace: [ruské byliny](#), reakce i na současné dění v Rusku, převládají básně epické
 - Ohlas písní českých - převaha lyriky, hlavně [milostné](#), ale i básně žertovné a satirické ([Pocestný](#)), epické (balada: [Toman a lesní panna](#))
- c) divadlo
 - **Jan Nepomuk Štěpánek** (1783 - 1844)
 - Čech a Němec - veselohra, myšlenka tolerance mezi národy
 - **Václav Kliment Klicpera** (1792 - 1859), autor veseloher:
 - Rohovín čtvernohý
 - Divotvorný klobouk
 - Hadrián z Římsů
 - Každý něco pro vlast
- 3. FÁZE - vyvrcholení obrozeneckých snah (30. - 50. léta 19.st.)
 - A) sepětí s národním obrozením
 - a) próza, drama
 - **Josef Kajetán Tyl** (1808 - 1856)
 - redaktor: Květy, Vlastimil, Pražský posel
 - povídky:
 - Dekret kutnohorský
 - Rozervanec
 - Poslední Čech
 - dramata:
 - Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka - lokální fraška se zpěvem - [Píseň muzikanta Mareše \(Kde domov můj\)](#)
 - Paličova dcera - sociální hra
 - Kutnohorští havíři - oslava kolektivu
 - Jan Hus - národní a demokratické ideály revolučního hnutí
 - dramatické báchorky:

- Strakonický dudák
 - jiné
 - [České granáty](#)
- b) poezie
 - **Karel Jaromír Erben** (1811 - 1870)
 - [Prostonárodní české písně a říkadla](#)
 - [Kytice z pověstí národních](#) - konflikt člověka s nadpřirozenými bytostmi, porušení mravního ideálu (balady)
 - [Pohádky](#), [Dobře tak, že je smrt na světě](#), [Rozum a Štěstí](#), [Zlatovláska](#), [Pták Ohnivák a liška Ryška](#)
- B) romantismus
 - **Karel Hynek Mácha** (1810 - 1836)
 - Křivoklad - historická povídka
 - Obrazy ze života mého - soubor povídek, dokončené jen dvě: Večer na Bezdězu, Márinka
 - Cikáni - román, společenští vydědenci
 - [Máj](#) - lyrickoepická báseň, čtyři zpěvy a dvě intermezza, májová příroda, hudební slovní výraz, jamb
 - básně: [Noc](#)
 - **Karel Sabina** (1813 - 1877)
 - Duchovný komunismus
 - libreta:
 - [Braniboři v Čechách](#) - [obsah 1](#), [obsah 2](#)
 - [Prodaná nevěsta](#) - [obsah](#)
 - V studni
 - povídka:
 - [Oživené hroby](#) - vězeňské zážitky
 - **Josef Václav Frič** (1829 - 1890)
 - Paměti - 4 svazky, nedokončeno
- C) počátky realismu
 - **Karel Havlíček Borovský** (1821 - 1856)
 - redaktor:
 - Pražské noviny, [Národní noviny](#) (soubor má 700 kB), Slovan
 - [Obrazy z Rus](#) - soubor článků, kritika carské samovlády
 - Epigramy - 5 oddílů (Církvi, Králi, Múzám, Světu, Ostatní)- [Nechod' Vašku ...](#)
 - [O posledních věcech člověka](#), [Má hvězda](#), [Ach, není tu, není](#), [Mně se, mně se, mně se všecko zdá](#)
 - satirické skladby:
 - [Křest Sv. Vladimíra](#) - kritika absolutismu a církve; existuje CD namluvené Janem Přeučilem

- [Tyrolské elegie](#) - kritika zvůle policejního režimu
- [Král Lávra](#) - parafráze irské pohádky
- **Božena Němcová (1820 - 1862)**
 - vlastenecké [verše](#) (např. [Slavné ráno](#), [Vodník](#), [Ženám českým](#), [Touha](#))
 - novinové články (1848 - [Selská politika](#), [Hospodyně na slovíčko](#))
 - Obrazy z okolí domazlického - národopisná studie [1](#), [2](#)
 - Obrazy ze života slovenského
 - [Národní báchorky a pověsti](#) (1845-1847):
 - O zlatém kolovrátku,
 - Jak Jaromil ke štěstí přišel,
 - [Čert a Káča](#),
 - O princezně se zlatou hvězdou na čele,
 - Princ Bajaja,
 - [O hloupém Honzovi](#),
 - [O Smolíčkovi](#),
 - [Chytrá horákyně](#),
 - [Jak se Honzík učil latinsky](#)
 - [Slovenské báchorky a pověsti](#) (1857-1858):
 - [O dvanácti měsíčkách](#),
 - [Sůl nad zlato](#),
 - O zlatovlásce,
 - [O Dlouhém, Širokém a Bystrozrakém](#),
 - O Slunečníku, Měsíčníku a Větrníku
- povídky ([index](#)):
 - [Divá Bára](#) (1856)
 - [Pomněnka šlechetné duše - Baruška](#)
 - Rozárka
 - [Čtyři doby](#)
 - [Chudí lidé](#) (1857)
 - [Sestry](#)
 - [Karla](#) (1855)
 - [V zámku a podzámčí](#) (1856), v jiném [formátu](#)
 - Pohorská vesnice (1856)
 - [Pan učitel](#) (1860)
 - [Dobrý člověk](#) (1858)
 - [Chyže pod horami](#) (1858)
 - [Babička](#) (1855) - harmonický život prostých lidí, představovaný ústřední postavou idálně dokonalého člověka

REALISMUS (2. pol. 19. st.) - objektivismus, typizace, důraz na rozum, pravdivý obraz skutečnosti, současnost, kritika společnosti, analytičnost, převaha prózy a dramatu

- FRANCIE

- **Honoré de Balzac** (1799 - 1850)
 - Lidská komedie - souhrnný název téměř stovky románů a kratších příběhů, jádro tvoří trilogie:
 - Otec Goriot,
 - Ztracené iluze,
 - Lesk a bída kurtizán
- **Gustav Flaubert** (1821 - 1880)
 - Paní Bovaryová - psychologický román
 - Citová výchova - román, autobiografické rysy

NATURALISMUS - krajní směr realismu, determinismus (dědičnost, prostředí)

- **Emil Zola** (1840 - 1902)
 - Rougon - Macquartové - dvacetisvazkový románový cyklus:
 - Břicho Paříže,
 - Zabiják,
 - Nana,
 - Germinal,
 - Lidská bestie
- **Guy de Maupassant** (1850 - 1893)
 - Kulička - novela
 - Miláček - román
- **Alexandr Dumas ml.** (1824 - 1895)
 - Dáma s kaméliemi - původně román, později dramatizace
- ANGLIE
 - **Charles Dickens** (1812 - 1870)
 - román (humoristický):
 - Kronika Pickwickova klubu
 - román (částečně autobiografický, dětský hrdina):
 - David Copperfield
 - Oliver Twist
 - Malá Dorritka
 - Nadějně vyhlídky
 - **William Makepeace Thackeray** (1811 - 1863)
 - Trh marnosti - román "bez hrdiny"
 - **Robert Louis Stevenson** (1850 - 1894)
 - [Poklad na ostrově](#)
 - Podivuhodný příběh Dr. Jekylla a pana Hyda
- RUSKO

- **Nikolaj Vasiljevič Gogol** (1809 - 1852)
 - Revizor - satirická komedie
 - Mrtvé duše - román
- **Ivan Sergejevič Turgeněv** (1818 - 1883)
 - [Lovcovy zápisky](#) - cyklus povídek
 - Otcové a děti - román
- **Ivan Alexandrovič Gončarov** (1812 - 1891)
 - [Фрегат “Паллада”](#)
 - Oblomov
 - Strž
- **Lev Nikolajevič Tolstoj** (1828 - 1910)
 - Vojna a mír - román, napoleonské války
 - Anna Kareninová - psychologický román
 - příběhy: [1](#) . [2](#) . [3](#) . [4](#) . [5](#) . [6](#) - [dva příběhy](#)
 - [Ženám](#)
 - [Azbuka](#)
- **Fjodor Michajlovič Dostojevskij** (1821 - 1881)
 - romány:
 - Zápisky z mrtvého domu
 - Zločin a trest - o lidském svědomí
 - Idiot
 - Bratři Karamazovi - otcovražda
- **Anton Pavlovič Čechov** (1860 - 1904) přechod k modernímu lyricko-psychologickému dramatu:
 - Racek
 - Strýček Váňa
 - Tři sestry
 - Višňový sad
- **Michail Jevgrafovič Saltykov-Ščedrin** (1826 - 1889)
 - [O tom, jak jeden mužik dva generály uživil](#)
- **POLSKO**
 - **Boleslav Prus** (1847 - 1912) romány:
 - Loutka - varšavské měšťanstvo
 - Farao - Egypt
 - **Henryk Sienkiewicz** (1846 - 1916) romány:
 - Ohněm a mečem (3 díly) - polské dějiny
 - Quo vadis - starověký Řím
 - Křižáci - 15. st.
- **USA**
 - **[Mark Twain](#)** (1835 - 1910)
 - [O Lord, Our Father](#)
 - [The Awful German Language](#)
 - romány:

- [Dobrodružství Toma Sawyera](#)
 - Dobrodružství Huckleberryho Finna
- **Jack London** (1876 - 1916) romány:
 - Mořský vlk
 - Martin Eden
 - Démon alkohol
- **NORSKO**
 - **Henrik Ibsen** (1828 - 1906) dramata:
 - Peer Gynt - veršované drama
 - Opory společnosti
 - Nora
 - Nepřítel lidu - kritika měšťácké morálky
- **ŠVÉDSKO**
 - **August Strindberg** (1849 - 1912) román:
 - Červený pokoj - kritika společnosti
- **DÁNSKO**
 - **Hans Christian Andersen** (1805 - 1875)
 - Pohádky:
 - [Císařovy nové šaty](#)
 - [Malá mořská víla](#)
 - [Malenka](#)
 - [Princezna na hrášku](#)
 - [Sněhová královna](#)
 - [Stín](#)
 - EN: [The Ice-Maiden and Other Tales](#)
 - DE: [Märchen für Kinder](#)
- **NĚMECKO**
 - **Bratři Grimmové** (Jacob Grimm, 1785 - 1863 a Wilhelm Grimm, 1786 - 1859) sběratelé klasických lidových německých pohádek a mytologických příběhů.
 - [Pohádky](#)
 - EN: [Grimm's Fairy Stories](#)

ČESKÁ LITERATURA 60. let 19. st.

MÁJOVCI - odvrát od minulosti, poznávací funkce literatury, problémy všelidské, včlenění národní literatury do evropského kulturního vývoje, zobrazení skutečnosti, umělecká svoboda, almanach Máj

- 1. POEZIE
 - **Jan Neruda** (1834 - 1891)
 - redaktor:
 - [Národní listy](#)
 - [Jan Neruda o nové generaci spisovatelů](#)
 - a) poezie

- Hřbitovní kvítí - pesimismus, skepse - [ukázky](#)
- Kniha veršů (3 oddíly)
 - Kniha veršů výpravných (sociální zaměření, balady) - báseň [Dědova misa](#), [Před fortanou Milosrdných](#)
 - Kniha veršů lyrických a smíšených (intimní lyrika),
 - Kniha veršů časových a příležitostných (vlastenecká lyrika) - báseň [Vším jsem byl rád](#)
- Písň kosmické - vztah člověka a kosmu, problémy národní - báseň [Jak lvové bijem o mříže](#)
- Balady a romance - nové chápání žánru balady a romance - báseň [Balada dětská](#), [Romance o Karlu IV.](#), [Romance o jaře 1848](#)
- Prosté motivy - intimní a přírodní lyrika
- Zpěvy páteční - národní a vlastenecká lyrika - básně [Láska](#), [Jen dál!](#)
- další - báseň [Česká politika](#)
- b) próza
 - povídky:
 - Arabesky - lidové postavy z malostranského prostředí
 - Trhani - obraz života dělníků na stavbě železniční trati
 - [Povídky malostranské](#) - 13 povídek, život na Malé Straně v době Nerudova dětství a mládí, humorné i tragické osudy lidí
 - knihy fejetonů:
 - Různí lidé (1871)
 - Studie krátké a kratší (dva svazky - 1876) - [I](#), [II-1](#), [II-2](#), [II-3](#)
 - Žerty hravé i dravé (1877)
 - Menší cesty (1877)
 - Obrazy z ciziny: [Pešťské listy](#), [Uherské volby](#) (1872, 1879)

Vybrané fejetony: [Kam s ním](#), [Máj 1890](#), [Proti srsti 1](#), [Proti srsti 2](#), [Proti srsti 3](#), [Drobné klepy 1](#), [Drobné klepy 2](#)

○ Vítězslav Hálek (1835 - 1874)

- a) poezie
 - Večerní písň - lyrika, téma lásky a přírody ([I](#), [II](#))
 - [V přírodě](#) - lyrika
 - [Pohádky z naší vesnice](#) - drobná epika
- b) próza - povídky:
 - Muzikantská Liduška
 - Na statku a v chaloupce - sociální problematika vesnice
 - Obrázky z cest: [Prohráli jsme Bavorsy](#), [V maďarské čardě](#)

- **Adolf Heyduk** (1835 - 1923) poezie:
 - Cimbál a husle - sbírka, láska ke Slovensku - [Divoké labutě](#)
 - [Cigánské melodie](#) (1859)
 - [Básně z roku 1865, svazek I.](#)
 - [Dědův odkaz](#) (1879)
 - [Černé růže](#) (1889-1900)
 - [Nové Cigánské melodie](#) (1897)
- **Václav Šolc** (1838 - 1871) poezie:
 - Prvosenky - sbírka, poezie milostná a sociální
- **Rudolf Mayer** (1837 - 1865)
 - [V poledne](#) - sociální balada
- 2. VENKOVSKÁ PRÓZA
 - **Karolína Světlá** (1830 - 1899)
 - a) pražská próza
 - povídka:
 - Černý Petříček
 - romány:
 - Zvonečková královna
 - První Češka
 - b) ještědská próza
 - povídky:
 - Kresby z Ještědí
 - romány:
 - Vesnický román
 - Kříž u potoka
 - Kantůrčice
 - Frantina
 - Nemodlenec
- 3. SOCIÁLNÍ PRÓZA
 - **Gustav Pflieger Moravský** (1833 - 1875)
 - Z malého světa - román, život pražských dělníků
 - **Jakub Arbes** (1840 - 1914)
 - romaneta:
 - Svatý Xaverius
 - Ďábel na skřipci
 - [Newtonův mozek](#)
 - romány:
 - Kandidáti existence - vliv utopického socialismu
 - Štrajchpudlíci - pražské dělnictvo před r. 1848

ČESKÁ LITERATURA 70. a 80. let 19. st.

RUCHOVCI - NÁRODNÍ ŠKOLA - almanach Ruch 1868 (položení základního kamene k Národnímu divadlu), časopis Osvěta,

návaznost na národní obrození, myšlenka slovanské jednoty, vlastenectví, historismus, zájem o venkov, převaha poezie

- **Svatopluk Čech** (1846 - 1908)
 - a) epika (básně)
 - historická:
 - Husita na Baltu
 - Žižka
 - Václav z Michalovic
 - alegorická:
 - Evropa
 - [Slavie](#)
 - [Čerkes](#)
 - venkovská:
 - [Ve stínu lípy](#)
 - [Lešetínský kovář](#)
 - satirická:
 - [Hanuman](#) - komický zvířecí epos
 - b) lyrika
 - Jitřní písně - [Nevěřme nikomu](#), [Dosti nás](#)
 - [Písně otroka](#) - výzva k národnímu sebevědomí
 - c) povídky
 - [Pravý výlet pana Broučka do Měsíce](#)
 - [Nový epochální výlet pana Broučka , tentokráte do XV. století](#) - typ pražského měšťáka tehdejší doby
- **Eliška Krásnohorská** (1847 - 1926)
 - sbírky:
 - Z máje žití
 - Ze Šumavy
 - K slovanskému jihu
 - libreta:
 - [Hubička](#) (podle K. Světlé)
 - [Tajemství](#)
 - [Čertova stěna](#)
 - příběhy
 - [Svéhlavička](#)
 - Překlady
 - [Childe Haroldova pout'](#)

LUMÍROVCI - ŠKOLA KOSMOPOLITNÍ

časopis Lumír - návaznost na májovce, svoboda tvorby a její světovost, vybroušenost poezie, překladatelská činnost

- **Jaroslav Vrchlický** (1853 - 1912) - [životopis](#)

- epika:
 - Zlomky epopoje - cyklus, básnické dějiny lidstva podle vzoru Hugova, převládají verše reflexivní - [Spartakus](#)
 - Duch a svět - 4. oddíly, vztah ducha a hmoty, člověka a vesmíru, problémy mravní, vychází ze starých mýtů, oslava antiky, křesťanství, idea lidského pokroku
 - Mýty - 2 díly, 1 díl obsahuje národní téma
 - Selské balady - vlastenecké a sociální téma, sociální balady - [Balada vánoční](#), [Lorecký ze Lkouše](#)
- lyrika:
 - a) [intimní](#)
 - Eklogy a písně
 - Poutí k Eldorádu
 - Hořká jádra
 - Okna v bouři - ukázky: [Za trochu lásky ...](#), [Ne, bože, více štěstí](#)
 - Dojmy a rozmary - ukázka: [Zavírám oči, tma se na mne řítí](#), [Mně v hloubi srdce vždycky láska zpívá...](#)
 - [Mé dílo](#), [Vánoce](#), [Miloval jsem](#)
 - b) přírodní
 - Strom života
 - c) vlastenecká a reflexivní
 - Má vlast
 - d) formalistní
 - Hudba v duši - [Balada ke chvále poezie](#)
- drama:
 - Noc na Karlštejně - veselohra
 - Hippodamie - trilogie, řecká mytologie
 - překlady
- **Josef Václav Sládek (1845 - 1912)**
 - lyrika (ukázky: [Malá prodavačka](#), [Na saních](#), [Královna zimy](#), [Porosené chrpy](#), [Slunce na západě](#), [Letní večer](#), [Žitný klas](#), [Důvěra v Boha](#), [Já v snách tě viděl](#), [V tiši](#), [Láska](#), [Žena](#)):
 - Básně - subjektivně laděné, náměty ze života Indiánů
 - Jiskry na moři - poezie intimní, vlastenecká, politická - [Je proti nám](#), [kdo není s námi](#), [Bílá hora](#), [Starý přípitek](#)
 - optimismus:
 - Světlou stopou - [Fialy](#), [Chudina](#)
 - Sluncem a stínem - [V mé duši tisíc skřivánek](#)
 - V zimním slunci - [Silen buď](#), [Své matce](#)
 - Ze života - [Hlavy vzhůru](#)
 - oslava venkova a selství:
 - Selské písně - [Velké, širé, rodné lány](#)
 - České znělky

- České písně - odhodlání k obraně národní svobody - [Byli jsme a budem](#)
- poezie pro děti (ukázky: [Lesní studánka](#), [Matičce](#), [Až se jaro vrátí](#), [Máj](#), [Pyšný macek](#), [Husopaska](#), [Jaro](#), [Babí léto](#), [Vlaštovky táhnou](#), [Zima](#)):
 - Zlatý máj
 - Skřivánčí písně - [Domov](#), [Modrá očka](#), [Pacholátko](#)
 - Zvony a zvonky
- překlady ([Píseň o Hiawathovi](#) - [překlad](#))
- **Julius Zeyer** (1841 - 1901)
 - romány:
 - Ondřej Černyšev - ruský carský dvůr v 18. st.
 - Román o věrném přátelství Amise a Amila - příběh z rytířského světa staré Francie
 - Jan Maria Plojhar - psychologický román
 - epika - mýty a legendy z české, francouzské a ruské minulosti:
 - Vyšehrad
 - Karolínská epopéja
 - drama:
 - [Radúz a Mahulena](#) - pohádka (J. Suk)

REALISMUS V ČESKÉ PRÓZE A DRAMATU 80. A 90. LET

- 1. HISTORICKÁ PRÓZA - výchovná tendence národní, historická věrnost
 - **Václav Beneš Třebízský** (1849 - 1884)
 - Bludné duše - román, selské povstání v době josefínské
 - Pohádky - [Jak se stal Matěj Cvrček doktorem](#), [Krejčík králem](#)
 - **Alois Jirásek** (1851 - 1930)
 - romány
 - a) husitské revoluční hnutí (trilogie):
 - Mezi proudy
 - Proti všem
 - Bratrstvo
 - b) národní obrození:
 - F. L. Věk - 5 dílů
 - U nás - z Hronovska (4díly)
 - povídka:
 - Filosofská historie
 - dramata
 - a) doba husitská:
 - Jan Hus
 - Jan Žižka
 - Jan Roháč
 - b) současný venkov:
 - Vojnarka

- Otec
 - c) pohádková hra:
 - Lucerna
 - próza pro mládež:
 - [Staré pověsti české](#)
 - [Z Čech až na konec světa](#)
 - další: [Na Šarišsku \(Vzpomínky\)](#), [Z první cesty za Bratrstvem](#), [Z druhé cesty za Bratrstvem](#)
- **Zikmund Winter** (1846 - 1912) - [Zlatá doba měst českých](#)
 - soubory povídek:
 - Rakovnické obrázky
 - Pražské obrázky
 - povídka:
 - Rozina sebranec
 - román:
 - [Mistr Kampanus](#) - pražská univerzita kolem roku 1620, obraz národní tragédie
- 2. VENKOVSKÁ PRÓZA - národopisné studie, regionální charakter
 - **Karel Václav Rais** (1859 - 1926)
 - povídky - generační konflikty:
 - Výminkáři
 - Rodiče a děti
 - romány:
 - Zapadlí vlastenci - doba obrození v podhorském kraji
 - Kalibův zločin - tragédie rozvráceného manželství
 - **Teréza Nováková (1853 -1912)**
 - romány:
 - Jan Jílek - osudy českého evangelíka v 18. st.
 - Jiří Šmatlán - hledání spravedlivého uspořádání společnosti
 - Drašar - životní osudy obrozeneckého kněze
 - **Jan Holeček** (1853 - 1929)
 - románová kronika (10 dílů): Naši - historie jihočeské vesnice v 1. pol. 19. st.
 - **Jan Herben** (1857 - 1936)
 - Do třetího a čtvrtého pokolení - 2-dílná kronika rodného moravského Slovácka
 - **Antal Stašek** (1843 - 1931)
 - romány:
 - Blouznivci našich hor - problematika sociální a národnostní
 - V temných vírech - dělnické hnutí v Podkrkonoší
 - O ševci Matoušovi a jeho přátelích
 - **Jindřich Šimon Baar** (1869 - 1925)

- historická trilogie: Paní komisarka, Osmačtyřicátníci, Lůsy - Chodsko 40. léta 19. st.

NATURALISMUS

- **Josef Karel Šlejhar** (1864 - 1927)
 - Kuře melancholik - román
- **Karel Matěj Čapek - Chod** (1860 - 1927) romány:
 - Kašpar Lén mstitel
 - Turbína
 - Jindrové
- **Ladislav Stroupežnický** (1850 - 1892) drama:
 - Naši furianti - veselohra ze života jihočeské vesnice
- **Gabriela Preissová** (1862 - 1946) drama:
 - Gazdina roba (zhud. J. B. Foerster jako opera [Eva](#))
 - [Její pastorkyňa](#) (zhud. L. Janáček)
- **Alois** (1861 - 1925) **a Vilém** (1863 - 1912) **Mrštíkové**
 - drama: Maryša - slovácká vesnice
 - románový cyklus: Rok na vsi
 - Vilém Mrštík romány:
 - Pohádka máje
 - Santa Lucia

LITERÁRNÍ MODERNA (kon. 19. st. - zač. 20. st.)

Nové umělecké směry:

- IMPRESIONISMUS (hl. Francie) - bezprostředně subjektivní dojem, okamžitá nálada, neopakovatelnost chvíle, potlačení rozumu, volné řazení dojmů, v popředí lyrika
 - Verlaine, Maeterlinck, Sova, Hlaváček, Šrámek, Mrštík, Kvapil
- SYMBOLISMUS (hl. Francie, USA) - vyjádření pomocí náznaků, symbolů, obrazných pojmenování, hudebnost veršů, oblast představ a snů
 - Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Maeterlinck, Mallarmé, Poe, Verhaeren, Blok, Březina, Sova, Hlaváček
- DEKADENCE (hl. Francie, Anglie) - zalíbení v náladách smutku, skepse, marnosti, motivy smrti, zániku, patologické stavy

předchůdci - Baudelaire, Verlaine, Mallarmé, Lautréamont, Wilde, Karásek, Hlaváček, Neumann

- CIVILISMUS - zobrazení technických vymožeností a životního stylu ve spojení s vynálezy

- Whitman, Verhaeren, Neumann

- FRANCIE ("prokletí básníci")
 - **Charles Baudelaire** (1821 - 1867) sbírka:
 - Květy zla - společenský úpadek, rozklad, pocity smutku, beznaděje a smrti
 - další díla: [Báseň o hašiši](#), [Malé básně v próze](#)
 - **Paul Verlaine** (1844 - 1896) sbírky:
 - Romance beze slov
 - Moudrost

Básnické umění - formulace symbolismu

- **Arthur Rimbaud** (1854 - 1891) sbírka:
 - Illuminace - báseň: Opilý koráb
- **Lautréamont** (1846 - 1870) lyrická próza:
 - Zpěvy Maldororovy
- **Stéphane Mallarmé** (1842 - 1898) sbírka:
 - Faunovo odpoledne
- **Alfred Jarry** (1873 - 1907)
 - drama:
 - Ubu králem - parodické drama, předstupeň absurdního divadla
 - romány:
 - Messalina
 - Nadsamec
- ANGLIE
 - **Oskar Wilde** (1854 - 1900)
 - román:
 - Obraz Doriana Graye
 - drama:
 - Jak je důležité mítí Filipa - komedie
 - pohádka [Slavík a růže](#)
 - **Jerome Klapka Jerome** (1859 - 1927)
 - Three Men in a Boat (to Say Nothing of the Dog) - 1889 - ([český překlad](#))
 - Three Men on a Bummel - 1900 - ([český překlad](#))
- BELGIE
 - **Émile Verhaeren** (1855 - 1916) sbírka:
 - Chapadlovitá města
 - **Maurice Maeterlinck** (1862 - 1949) drama:
 - Modrý pták - příběh dětí, které hledají lidské štěstí

- USA
 - **Walt Whitman** (1819 - 1892) sbírka:
 - Stébla trávy - víra v člověka, v ideály demokracie a volného života
- RAKOUSKO
 - **Rainer Maria Rilke** (1875 - 1926) sbírky - základní metafyzické problémy:
 - Kniha hodinek
 - Nové básně
 - Duinské elegie
 - Sonety Orfeovi
- RUSKO
 - **Alexandr Blok** (1880 - 1921)
 - sbírka: Verše o Krásné dámě
 - poema: Dvanáct

ČESKÁ MODERNA (90. léta 19. st.) - nejednotný umělecký program, individualismus, nonkonformismus - Manifest české moderny v r. 1895

- **Josef Svatopluk Machar** (1864 - 1942) - realismus - sbírky:
 - Confiteor (I - III) - společenská a politická lyrika
 - Čtyři knihy sonetů - generační negace dosavadních hodnot
 - Tristium Vindobona - nové pojetí politické poezie
 - Zde by měly kvést růže - soubor veršovaných příběhů žen a dívek
 - Svědomím věků - epický cyklus, vývoj společenské morálky od antického pohanství po současnost, např. sbírky:
 - Golghata,
 - V záři helénského slunce,
 - Jed z Judey,
 - Roky za století,
 - Krůčky dějin
- **Antonín Sova** (1864 - 1928) - impresionismus, symbolismus
 - sbírky:
 - Květy intimních nálad - rozpor mezi civilizací velkoměsta a sociální bídou
 - Z mého kraje - obrazy jihočeské přírody, impresionismus
 - Soucit a vzdor - odmítavý postoj básníka k sociálnímu a morálnímu stavu společnosti
 - Zlomená duše - "
 - Údolí nového království - symbolismus
 - Dobrodružství odvahy - "
 - Ještě jednou se vrátíme - intimní lyrika - [Princezna Lyoleja](#)
 - Zpěvy domova - oslava práce, lásky k zemi a domovu
 - Básníkovo jaro - krása přírody rodného kraje
 - Drsná láska - "
 - próza:

- Ivův román
- Pankrác Budecius kantor - novela
- **Otokar Březina** (1868 - 1929) - symbolismus
 - sbírky:
 - [Tajemné dálky](#) - neradostné mládí, samota - [Moje matka](#), [Vězeň](#)
 - [Svítání na západě](#) - západ = smrt, vykoupení z pozemských starostí
 - Větry od pólů - smysl života hledá v soucitu, lásce, bolesti
 - Stavitelé chrámu - spojení člověka s vesmírem, optimismus - [Pozdravujeme jaro!](#), [Magické půlnoci](#)
 - [Ruce](#)
 - filozofické eseje:
 - Hudba pramenů
 - Skryté dějiny - nedokončeno
- **Karel Hlaváček** (1874 - 1898) - dekadence, symbolismus - sbírky:
 - Pozdě k ránu - [Dva hlasy](#)
 - [Mstivá kantiléna](#)

PROTISPOLEČENŠTÍ BUŘIČI

- **Petr Bezruč** (1867 - 1958)
 - Slezské písně - intimní lyrika, básně sociální a národnostní, baladické (Ostravsko) - [Maryčka Magdonova](#), [Červený květ](#), [Kdo na moje místo?](#), [Oni a my](#), [Praga caput regni](#), [Ty a já](#), [Labutinka](#), [Ostrava](#), [70.000](#), [Zem pod horami](#), [Papírový mojšl](#), [Kantor Halfar](#)
 - Stužkonoska modrá - báseň, elegie stáří
- **Viktor Dyk** (1877 - 1931)
 - a) poezie
 - sbírky:
 - [A porta inferi](#) - zklamání z nemožnosti uskutečnění snů a romantických představ
 - Síla života
 - Marnosti - ukázka: [V dny přišed smutné, oddal jsem se smíchu](#)
 - Buřiči - protispolečenský postoj
 - Milá sedmi loupežníků - balada, anarchismus
 - Satiry a sarkasmy - nedostatky naší společnosti
 - Pohádky z naší vesnice - ukázka: [Smutná píseň vesnického šprýmaře](#)
 - tzv. "Válečná tetralogie" - vliv I. sv. války, obava o osud národa
 - Lehké a těžké kroky - ukázka: [Píseň](#)
 - [Anebo](#)
 - Okno - báseň [Země mluví](#)
 - Poslední rok
 - intimní a meditativní poezie:
 - [Devátá vlna](#)

- b) próza:
 - [Krysař](#) - novela, vzpoura proti malosti
- c) drama:
 - Zmoudření dona Quijota
- **Stanislav Kostka Neumann** (1875 - 1947) sbírky:
 - a) vliv symbolismu, dekadence, satanismu a anarchismu:
 - Jsem apoštol nového žití
 - Apostrofy hrdé a vášnivé
 - Satanova sláva mezi námi
 - b) okouzlení přírodou
 - [Kniha lesů, vod a strání](#)
 - [Láska](#)
 - c) civilizační poezie
 - Nové zpěvy - [Jaro v městě](#), [Zpěvy drátů](#)
 - d) proletářská poezie
 - [Rudé zpěvy](#) - [ukázka](#)
 - [Náš zpěv](#)
 - [Poděkování Sovětskému svazu](#)
 - e) socialistický realismus - nástup fašismu
 - Srdce a mračna
 - Sonáta horizontálního života
 - Bezedný rok - Mnichov
 - Zamořená léta - okupace
- **Fráňa Šrámek** (1877 - 1952)
 - a) poezie - sbírky:
 - Života bído, přec tě mám rád - vztah k životu - [Curriculum vitae](#)
 - [Modrý a rudý](#) - antimilitaristický postoj - básně [Píšou mi psaní](#), [Raport](#)
 - Splav - vitalismus, milostná lyrika - báseň [Splav](#)
 - b) próza:
 - [Stříbrný vítr](#) - román, impresionismus, citová krize dospívajícího studenta
 - Tělo - román, vitalismus, ženský protest proti válce
 - Žasnoucí voják - soubor povídek, nesmyslnost války
 - c) drama - impresionismus, střet mládí a stáří:
 - Měsíc nad řekou
 - Léto
- **František Gellner** (1881 - 1914) sbírky (poezie provokativní, revoltující):
 - Po nás ať přijde potopa!
 - Radosti života
- **Karel Toman** (1877 - 1946) sbírky:
 - Pohádky krve - symbolismus, dekadence, subjektivní ladění
 - Torzo života - lyrika erotická, revoltující - [Ztroskotání](#)
 - Melancholická pouť - sociální poezie, touha po domově

- Verše rodinné a jiné - oslava rodné země, harmonie
- [Měsíce](#) - o rodné zemi
- Hlas ticha - rozpory poválečné země
- Stoletý kalendář - tulácký motiv, věčný koloběh život

LITERATURA 1. pol. 20. století

VITALISMUS (česká literatura) - reakce na válku, vyjádření radosti z existence, jednoduchost, srozumitelnost - Šrámek Čapek, Wolker

EXPRESIONISMUS - protiklad pozitivismu, naturalismu a impresionismu, cílem - pojmání reality zevnitř, vyjádření duševních pocitů - děs, hrůza, násilí, (hl. Německo) - Blatný, L. Klíma, Weiner, Weiss

FUTURISMUS - destrukce dosavadních norem, snaha zachytit dynamiku moderní technické civilizace, grafická podoba verše, odstranění interpunkce (Marinetti)

KUBOFUTURISMUS - spojení futuristického dynamismu a kubistické mnohopohledovosti, grafická podoba básně - kaligramy (Apollinaire)

DADAISMUS - odpor proti válce, pocit nesmyslnosti života, zdůraznění absurdity, primitivity, princip náhodnosti a nesmyslnosti (Tzara)

SURREALISMUS - vyjádření bezprostředních subjektivních dojmů, fantazie a snů, využití obraznosti fantazie, psychický automatismus, vliv Freudovy psychoanalýzy (Breton, Eluard)

EXISTENCIALISMUS - vychází z filozofických výkladů člověka jako osamocенého a odcizeného jedince, obraz světa lidí trpících vnitřními pochybami, mezní situace života, pocity beznaděje, zoufalství, hnusu, předchůdci - Kafka, Sartre, Camus, Orten

SOCIALISTICKÝ REALISMUS - úsilí o zobrazení skutečnosti ve společenském vývoji, ovlivnění levicovými a sociálními myšlenkami, hlavně marxismem

● FRANCIE

- **Guillaume Apollinaire** (1880 - 1918)
 - sbírky:
 - Alkoholy - báseň Pásmo - komponována jako "volný proud vědomí"
 - Kaligramy - vizuální poezie
 - drama: Prsy Tiresiovy
- **Tristan Tzara** (1896 - 1963)
 - Manifesty - teorie dadaismu
- **André Breton** (1869 - 1966)
 - poezie: Magnetická pole - sbírka
 - próza: Nadja
- **Paul Eluard** (1895 - 1952)
 - Veřejná růže - bás. sbírka
- **Marcel Proust** (1871 - 1922)
 - próza: Hledání ztraceného času - 7 dílů, nová podoba psychologického románu

- **Romain Rolland** (1866 - 1944) - představitel humanistické tradice, protiválečné zaměření
 - romány:
 - Jan Kryštof - tzv. román "řeka"
 - Okouzlená duše
 - Dobrý člověk ještě žije
 - novela: Petr a Lucie
- **Henri Barbusse** (1873 - 1935)
 - román: Oheň - "deník jedné čety", protiválečné zaměření
- **Antoine de Saint - Exupéry** (29. 6. 1900 – 31. 7. 1944)
 - román: Noční let - o životě letců
 - pohádka: [Malý princ](#) - filozofická pohádka pro dospělé
 - další: Země lidí, Válečný pilot, Pohádky pro nehodné děti, Dopis rukojmímu, [Citadela](#), Pošta na jih, Čistá smrt, Letec a živly
- ANGLIE
 - **Thomas Stearns Eliot** (1888 - 1965)
 - poema: Pustina
 - sbírka: Čtyři kvarteta
 - **James Joyce** (1882 - 1941)
 - experimentální romány:
 - Odyseus
 - Oplakávání Finnegana
 - **John Galsworthy** (1867 - 1933)
 - románový cyklus: Sága rodu Forsytů - život několika generací měšťanské rodiny
 - **David Herbert Lawrence** (1885 - 1930)
 - román: Milenec lady Chatterleyové - sexuální problematika
 - **Lewis Carroll** (1832 - 1898)
 - pohádkově fantastický příběhy:
 - Alenka v říši divů - [česky](#), [anglicky](#)
 - [Alice Through the Looking Glass](#)
 - **Virginia Woolfová** (1882 - 1941)
 - experimentální romány:
 - K majáku
 - Vlny
 - Mezi akty
- NĚMECKO
 - **Christian Morgenstern** (1871 - 1914) - expresionismus
 - sbírky:
 - Šibeniční písně
 - Palma Kunkel
 - **Thomas Mann** (1875 - 1955) - představitel humanistické a demokratické prózy

- romány:
 - Buddenbrookovi - úpadek zámožné kupecké rodiny, autobiografické rysy
 - Doktor Faustus - o kulturním a politickém životě Německa
 - **Heinrich Mann** (1871 - 1950)
 - satirický román: Profesor Neřád
 - **Erich Maria Remarque** (1898 - 1970)
 - romány:
 - Na západní frontě klid - osud "ztracené generace" v době 1. světové války
 - Tři kamarádi - doba nastupujícího fašismu
 - Jiskra života - děj se odehrává v koncentračním táboře
 - **Lion Feuchtwanger** (1884 - 1958)
 - romány:
 - Žid Süß - z německých dějin 18. stol., protest proti náboženským a národnostním pověrám a nesnášenlivosti
 - Josephus Flavius - Válka židovská - trilogie, odsouzení rasové a náboženské nenávisti
 - Lišky na vinici - doba před Velkou francouzskou revolucí
 - Goya - osudy španělského malíře 18. stol.
 - **Bertolt Brecht** (1896 - 1956) - tvůrce epického dramatu
 - dramata:
 - Třígrošová opera (Kurt Weill)
 - Matka Kuráž a její děti - motiv Grimmelshausenovy prózy z doby třicetileté války
 - Strach a bída Třetí říše - předválečné nacistické Německo
- **PRAŽSKÁ NĚMECKÁ LITERATURA**
 - **Franz Kafka** (1883 - 1924) - expresionismus, předchůdce existencialismu
 - [povídky](#):
 - Proměna
 - Venkovský lékař
 - romány:
 - [Proces](#)
 - [Zámek](#)
 - [Amerika \(Nezvěstný\)](#) - odcizení člověka v moderní společnosti
 - další:
 - [Před zákonem](#)
 - [Rozjímání](#)
 - [Úvahy o hříchu, utrpení, naději a pravé cestě](#)
 - **Franz Werfel** (1890 - 1945)
 - novela: Ne vrah, zavražděný je vinen
 - romány:
 - Čtyřicet dnů

- Píseň o Bernadettě
 - **Egon Erwin Kisch** (1885 - 1948) - [Kriminální případ jako žádný jiný, Perverzní předehra](#)
 - román: Pasák
 - reportáže: Pražský pitaval
- RAKOUSKO
 - **Robert Musil** (1880 - 1942)
 - romány:
 - Zmatky chovance Törlesse
 - Muž bez vlastností - 3 díly, nedokončeno
 - **Stefan Zweig** (1881 - 1942) - expresionismus
 - novely:
 - Amok
 - Šachová novela
 - román: Marie Stuartovna
- ITÁLIE
 - **Filippo Tommaso Marinetti** (1876 - 1944) - manifest 1908
 - sbírka: Osvobozená slova
- RUSKO
 - **Vladimír Majakovskij** (1893 - 1930) - od kubofuturismu k socialisticky orientované poezii
 - poemy:
 - Oblak v kalhotách
 - Správná věc
 - **Sergej Jesenin** (1895 - 1925) - básník - imažinista (smyslová obraznost, volný verš)
 - sbírka: Píseň o velikém pochodu - téma občanské války
 - lyrická skladba: Anna Sněginová
 - **Velemir Chlebnikov** (1885 - 1922)
 - sbírka: Válka v myši pasti - téma absurdity války
 - **Maxim Gorkij** (1890 - 1945)
 - román: Matka
 - dramata:
 - Na dně
 - Měšťáci
 - **Michail Šolochov** (1905 - 1984)
 - romány:
 - Tichý Don - 4 svazky, život donských kozáků v době 1. sv. a občanské války
 - Rozrušená země - 2 svazky, kolektivizace kozácké vesnice
 - novela: Osud člověka - téma války a poválečného světa
 - **Isaak Babel** (1894 - 1941)
 - povídky: Rudá jízda - občan. válka a intervence

- **Ivan Bunin** (1870 - 1953)
 - povídky: Temné aleje - milostná tematika
- **Boris Pilňak** (1894 - 1941)
 - román: Nahý rok
- **Jevgenij Zamjatin** (1884 - 1937)
 - román: My - protest proti nesvobodě a uniformitě
- **USA**
 - **Theodore Dreiser** (1871 - 1945)
 - román: Americká tragédie - sociální a morální vztahy
 - **Ernest Hemingway** (1899 - 1961)
 - romány:
 - I slunce vychází - deziluze z prožité války, která brání příslušníkům tzv. ztracené generace v nalezení smyslu života
 - Sbohem, armádo - protivál. zaměření
 - Komu zvoní hrana - španěl. občan. válka
 - novela: Stařec a moře - metafora o nezdolnosti lid. života
 - **William Faulkner** (1897 - 1962)
 - romány:
 - Absolóne, Absolóne! - problematika amer. Jihu
 - Divoké palmy - o smyslu lásky a života
 - **Francis Scott Fitzgerald** (1896 - 1940)
 - romány:
 - Velký Gatsby - kritika falešných hodnot života
 - Něžná je noc - těžká životní krize, autobiograficky laděný román
 - **John Steinbeck** (1902 - 1968)
 - novela: O myších a lidech - tragický příběh dvou zeměděl. dělníků toužících po kousku půdy
 - román: Hrozny hněvu - doba hospodář. krize 30. let
 - **Robinson Jeffers** (1887 - 1962)
 - sbírka: Dvojitá sekera a jiné básně - kratší básně reflexivní lyriky a rozsáhlejší lyrickoepické skladby (Cawdor, Pastýřka putující k dubnu)
- **DÁNSKO**
 - **Martin Andersen Nexø** (1869 - 1954)
 - próza:
 - Pelle Dobývateľ
 - Ditta, dcera člověka
 - Rudý Morten - trilogie
- **ŠPANĚLSKO**
 - **Frederico Garcíá Lorca** (1898 - 1936)
 - drama: Dům doni Bernardy

- 20. léta - doznívá prožitek války, avantgardní skupina Devětsil (1920), sborník Devětsil, měsíčník ReD, brněnský časopis Pásmo, členové: V. Vančura, F. Seifert, K. Teige, V. Nezval, K. Biebl
 - a) proletářská poezie - přiblížení dělnictvu, boj proti sociál. útlaku, sny o revoluci, kolektivnost, tendenčnost:
 - Stať [Proletářské umění](#) - [J. Wolker](#) (Var 1922)
 - Obdiv k Sovětskému svazu:
 - [Stanislav Kostka Neumann](#) - [Náš zpěv](#)
 - [Vítězslav Nezval](#) - [Vyznání na cestu](#)
 - [Josef Hora](#) - [Leninia](#)
 - [Jiří Wolker](#) - [Svatý Kopeček](#)
 - b) poetismus - opozice proti ideologické poezii, obraznost, fantazie, lyrismus, volná asociace
 - Stať [Poetismus](#) - K. Teige (1924)
- 30. léta
 - a) surrealismus - Nezval, Biebl, Teige
 - b) reflexivní a meditativní lyrika - Hora, Halas, Holan
 - c) poezie duchovní a křesťanské orientace - Hrubín, Reynek, Zahradníček
 - d) sociální linie - Neumann
- konec 30. let - ohrožení národa, poezie domova, rodné země
- [Jiří Wolker](#) (1900 - 1924)
 - sbírky:
 - [Host do domu](#) - okouzlení světem, zlidštění - [Pokora](#), [Dnešek](#), [Poštovní schránka](#), [Věci](#), [Kamna](#)
 - Těžká hodina - proletář. poezie, sociál. balady - [Těžká hodina](#), [Tvář za sklem](#), [Báseň milostná](#), [Balada o snu](#), [Balada o očích topičových](#), [Milenci](#)
 - skladba: [Svatý kopeček](#) - polytematická báseň
 - [pohádky](#):
 - [O milionáři, který ukradl slunce](#)
 - [O kominíkovi](#)
 - manifest [Proletářské umění](#)
 - [Epitaf](#)
 - Reakce některých básníků po Wolkerově smrti: ["Dosti ..."](#)
- **Josef Hora** (1891 - 1945)
 - civilizační a vitalistická poezie - sbírka: Strom v květu
 - proletářská poezie - sbírky:
 - Pracující den
 - Srdce a vřava světa
 - Bouřlivé jaro
 - [Leninia](#)
 - smyslový prožitek - sbírka: Itálie

- lyrika přírodní a intimní - sbírka: [Struny ve větru](#)
- lyrika intimní - sbírky:
 - Tvůj hlas
 - Tonoucí stíny
 - Dvě minuty ticha
- politické události, obrat k národ. tradici, vlastenecké vědomí - sbírky:
 - Máchovské variace
 - Domov - [Zpěv rodné zemi](#)
 - Jan houslista - báseň
 - [Zpěv svobody](#)
- **Vítězslav Nezval (1900 - 1958)**
 - a) poetismus - sbírky:
 - Podivuhodný kouzelník - programová skladba
 - Básně noci ([Edison](#) - polytematická báseň, oslavuje aktivní život a tvůrčí činnost člověka)
 - Pantomima (básně Depeše na kolečkách, Panoptikum, Abeceda)
 - b) surrealismus - sbírky:
 - Žena v množném čísle
 - Praha s prsty deště
 - Absolutní hrobař
 - c) sociální poezie - sbírky:
 - 52 hořkých balad věčného studenta Roberta Davida
 - d) vědomí národa, národ. tradice, kolektivismus - sbírky:
 - Matka naděje
 - Historický obraz
 - Pět minut za městem
 - e) socialistická poezie:
 - Stalin - poema
 - [Vyznání na cestu](#)
 - [Zpěv míru](#) - poema
 - Veliký orloj - sbírka
 - f) vztah k rodné zemi - sbírky:
 - Z domoviny
 - Chrpy a města
 - dramata:
 - Manon Lescaut
 - Milenci z kiosku
 - Dnes ještě zapadá slunce nad Atlantidou
 - ukázky:
 - Básně: [Vteřina](#), [Budoucí pokolení](#), [TU 104](#), [Neznámá ze Seiny](#), [Akrobat](#)
 - Píseň: [Husopaska](#)
- **Jaroslav Seifert (1901 - 1986)** - Nobelova cena 1984, [Projev v televizi v roce 1969](#)

- a) proletářská poezie - sbírky:
 - Město v slzách
 - Samá láska
- b) poetismus - sbírky:
 - Na vlnách T.S.F.
 - Slavík zpívá špatně - [Verše](#)
 - Poštovní holub - [Svatební píseň](#)
- c) subjektivní lyrika - sbírky:
 - Jablko z klína - [Děšť jisker](#), [Rozhovor](#), [Stokrát nic](#), [Vosková svíce](#)
 - Ruce Venušiny - [Ruce Venušiny](#)
 - Jaro, sbohem - [Jarní rondeaux](#), [Píseň o lásce](#)
- d) vztah k domovu, k národní kultuře - sbírky:
 - Zhasněte světla
 - Vějíř Boženy Němcové
 - Světlem oděná
- e) okupace - sbírky:
 - Kamenný most
- f) Pražské povstání, osvobození - sbírky:
 - Přilba hlíny - [Píseň o rodné zemi](#)
- e) vztah k národ. osudu, ke kultur. tradici, k rodné Praze, k rodinnému životu - sbírky:
 - Šel malíř chudě do světa - [Hora Říp](#)
 - Píseň o Viktorce - [Píseň o Viktorce](#)
 - Maminka - [Kytička fialek](#)
- f) reflexivní poezie, otázky smyslu života i poezie - sbírky:
 - Koncert na ostrově - [Píseň o ženách](#)
 - Odlévání zvonů
 - Halleyova kometa
- g) události básníkovy života - sbírky:
 - Morový sloup - [A sbohem!](#), [Noc](#)
 - Deštník z Piccadily
 - Býti básníkem
- próza: Všecky krásy světa - vzpomínky
- [Pražský hrad](#)
- **Jindřich Hořejší (1886 - 1941)**
 - proletářská poezie, spojení sociál. a milostných motivů - sbírky:
 - Hudba na náměstí
 - Korálový náhrdelník
 - Den a noc
- **Konstantin Biebl (1898 - 1951)**
 - proletářská poezie - sbírky:
 - Věrný hlas
 - Zloděj z Bagdadu

- Zlom
 - poetismus, existenciální pocity - sbírka:
 - Zlatými řetězy
 - [S lodí, jež dováží čaj a kávu](#)
 - Nový Ikaros
 - výbor z lyriky:
 - Bez obav
- **František Halas (1901 - 1949)**
 - tragický poetismus - sbírky:
 - Sépie
 - Kohout plaší smrt - [Verše](#)
 - subjektivní, meditativní a spirituální poezie - sbírky:
 - Tvář - [Vlna](#), [Doznání](#)
 - Hořec
 - sílí společenská linie - sbírka:
 - Dokořán
 - mobilizace, mnichovská zrada - sbírka:
 - Torzo naděje - [Praze](#)
 - reakce na fašismus, poslání tvorby - sbírka:
 - Naše paní Božena Němcová - [Řeč naší paní](#)
 - drobná lyrika, svět dětství
 - Ladění
 - básnická próza, oslava rodného kraje
 - Já se tam vrátím
 - oslava padlých, představa budoucího života - sbírky:
 - V řadě
 - A co? - [A co básník](#)
- **Vilém Závada (1905 - 1982)**
 - svět hornické a hutnické práce - sbírky:
 - Panychida
 - Siréna
 - reakce na nebezpečí fašismu - sbírky:
 - Cesta pěšky
 - Hradní věž
 - ohlas války - sbírky:
 - Povstání mrtvých
 - Město světla
 - důvěra v člověka, optimismus - sbírky:
 - Polní kvítí
 - životní bilance - sbírky:
 - Jeden život - [Venkovská žena](#), [A přece](#), [Posvícení](#)
 - [Na prahu](#)
 - Živote, díky

- **Vladimír Holan (1905 - 1980)**

- úsilí o tzv. absolutní poezii - sbírky:
 - Triumf smrti
 - Vanutí
 - Oblouk
- meditativní poezie - sbírka:
 - Kamení, přicházíš ...
- reakce na ohrožení národa:
 - Havraním brkem (soubor sbírek: Září, Odpověď Francii, Sen, Zpěv tříkrálový)
- intimní lyrika - sbírka:
 - Záhřmotí
- tragické lyricko-epické příběhy - sbírky:
 - První testament
 - Tereška Planetová
 - Cesta mraku
- reakce na válku a osvobození
 - Dokument - sborník (sbírky: Dík Sovětskému svazu, Panychida, Rudoarmějci, Tobě) - [Vltava v roce 1946](#)
- expresivní lyrika - sbírky:
 - Na sotnách
 - Asklépiovi kohouta
 - Sbohem?

- **František Hrubín (1910 - 1971)**

- milostná a přírodní lyrika - sbírky:
 - Zpíváno z dálky - [Na sklonku lásky](#)
 - Krásná po chudobě
- duchovní lyrika s prvky sociálními - sbírky:
 - Země po polednách
 - Včelí plást - [Město v úplňku](#)
 - [Země sudička](#)
- oslava chudoby - sbírka:
 - Cikády
- protifašistická poezie, ohrožení - sbírky:
 - Chléb s ocelí (básně Stalingrad, Chléb s ocelí, Pražský máj)
 - [Jobova noc](#)
 - Hirošima (báseň)
- intimní lyrika - sbírka:
 - Můj zpěv - překonání úzkosti - [Zpěv lásky k životu](#), [V novoroční noci](#)
- milostná lyrika - sbírka:
 - Až do konce lásky
- poema
 - Romance pro křídlovku - první láska s tragickým koncem

- baladické ladění - sbírka:
 - Lešanské jesličky
- novela
 - Zlatá reneta - životní bilance
- dramata
 - Srpnová neděle
 - Křišťálová noc
- tvorba pro děti - [Malá pohádka o řepě](#), [Kuřátko v obilí](#), [Špalíček pohádek](#)
- **Bohuslav Reynek** (1892 - 1971)
 - expresionisticky laděné - sbírky:
 - Rybí šupiny
 - Had na sněhu
 - meditativní charakter - sbírka:
 - Podzimní motýli - touha po harmonii
 - metaforičnost, expresivita - sbírky:
 - Mráz v okně
 - [Odlet vlaštovek](#)
- **Jan Zahradníček** (1905 - 1960)
 - pesimismus, motivy smrti, opuštěnosti, bolesti - sbírky:
 - Pokušení smrti
 - Návrat
 - opojení svobodou a životem, rodný kraj - sbírky:
 - Jeřáby
 - Pozdravení slunci
 - pocit osamělosti, víra v člověka křesťana - sbírka:
 - Stará země
 - kontrast dobra a zla - sbírka:
 - Znamení noci
 - verše z vězení - sbírka:
 - Čtyři léta
 - ukázka - [Dceři](#), [Večer Tříkrálový](#)
- **Jiří Orten** (1919 - 1941)
 - návrat do dětství, touha po čistotě - sbírky:
 - Čítanka jaro - [Čemu se báseň říká](#)
 - Cesta k mrazu - [Končiny štěstí](#), [Bílý obraz](#), [Báseň kamene](#), [Život](#)
 - absurdita lidské existence, tóny vzdoru - sbírka:
 - Ohnice - [První báseň](#), [Báseň nové slávy](#), [Čí jsem](#), [Potkal jsem studánku](#), [Jsem na polibek malý](#), [Dívčí](#),
 - retrospektiva vlastního života - sbírka:
 - Elegie - [Třetí elegie](#)
 - [deníkové záznamy](#): deníky Jiřího Ortena - [Slovo](#), [Noc a den](#)
 - [Jeremiášův pláč](#)
 - [více](#)

ČESKÁ LITERATURA 1. pol. 20. století - PRÓZA

• 1. ODRAZ VÁLKY

○ **Jaromír John** (1882 - 1952)

- povídky: Večery na slamníku - [Honza](#)
- psychologický román: Moudrý Engelbert - životní zklamání

○ **Jaroslav Hašek** (1883 - 1923)

- humorné reportáže a příběhy:
 - Črty, povídky a humoresky:
- povídky - viz též [WikiSource](#):
 - Trampoty pana Tenkrátá
 - Můj obchod se psy
 - další:
 - [Aféra s křečkem](#)
 - [Babámovy archeologické snahy](#)
 - [Beťárská povídka](#)
 - [Běh o závod](#)
 - [Cikánská historie](#)
 - [Čžen-si, nejvyšší pravda](#)
 - [Dýmka pátera Jordána](#)
 - [Elindulta Ajgó Márton ...](#)
 - [Franz Prase](#)
 - [„Ich bin Serinek, ein Deutscher!”](#)
 - [Indián a pražská policie](#)
 - [Interview s panem cenzorem](#)
 - [Interview se svázaným důstojníkem](#)
 - [Ivan Ivanovič z Ufy](#)
 - [I vyklepal prach z obuvi své...](#)
 - [Jak se šel dát pokřtít Arnaut Elim Ghivar](#)
 - [Loupežný vrah před soudem](#)
 - [Mezi bibliofily](#)
 - [Můj přítel Hanuška](#)
 - [Něco o soudních znalcích](#)
 - [Obchod s rakvemi](#)
 - [Obecní volby](#)
 - [Odluka církve od státu](#)
 - [O soudcích, lidech souzených a odsouzených](#)
 - [O sportu](#)
 - [O ufském lupiči hokynáři Bulakulinovi,](#)
 - [Pan Hó \(Sikulská idyla\),](#)
 - [Pokus o abstinentní večírek čili Amerikánská zábava](#)
 - [Povídka o kočce](#)
 - [Povídka o neslušném ježkovi](#)
 - [Povídky z Ruska](#)

- [První den po korunovaci](#)
 - [Sportovní fejeton](#)
 - [Šťávnická idyla](#),
 - [Turista Aratáš](#),
 - [Velitelem města Bugulmy](#)
 - [Zachráněn](#)
 - [Ze staré trestnice v Ilavě](#),
 - [Zrádce národa v Chotěboři](#)
 - [Život na Pusztu Magyarádě](#)
 - [Život podle katechismu](#)
- humoristický román
 - [Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války](#) (4. díl nedokončen), Švejk - světový literární typ
 - [Dobry vojak Švejk pred valkou](#),
 - [Dobry vojak Švejk v zajeti](#)
- parodická mystifikace
 - Dějiny Strany mírného pokroku v mezích zákona
- 2. LEGIONÁŘSKÁ LITERATURA
 - **Rudolf Medek** (1890 - 1940)
 - román: Anabáze (5 dílů) - tažení československých legií Ruskem, k vrcholům patří zobrazení zborovské bitvy
 - **Josef Kopta** (1894 - 1962)
 - trilogie: Třetí rota - přesvědčení o marnosti hrdinství a obětí
 - **Jaroslav Kratochvíl** (1885 - 1945)
 - Cesta revoluce - vzpomínky a dokumenty z legionářského odboje
 - román: Prameny (2 díly) - obraz poměrů v carském Rusku, sympatizace s revolucí
- 3. EXPRESIONISMUS
 - **Lev Blatný** (1894 - 1930)
 - povídky: Vitr v ohradě - motivy války, smrti
 - **Ladislav Klíma** (1878 - 1928)
 - Lidské tragédie a Boží komedie (Velký román I. - III.) - cesta člověka k božství na zemi
 - Český román (torso) - parodie na politické poměry a uznávané morální zásady
 - Slavná Nemesis - novela, touha po poznání tajemství života a smrti
 - Utrpení knížete Sternenhocha - "groteskní romaneto", prvky hororu a gotického románu
 - **Richard Weiner** (1884 - 1937)
 - sbírky - snaha uniknout nicotě a rozpolcenosti
 - Mnoho nocí
 - Mezopotámie
 - povídky - zážitky z fronty

- Lítice
 - Škleb
 - drama - pocit odcizení a osamělosti
 - Doopravdy
- **Jan Weiss** (1892 - 1972)
 - povídky:
 - Barák smrti - zážitky z války
 - romány:
 - Dům o 1 000 patrech - vztah snu a skutečnosti
 - Spáček ve zvěrokruhu - princip fantastické grotesky
- **Josef Váchal** (1884 - 1969)
 - Krvavý román
- **DEMOKRATICKÝ PROUD LITERATURY**
 - **Ferdinand Peroutka** (1895 - 1978)
 - články: Budování státu
 - drama: Oblak a valčík - vězeňské zážitky, později zprac. na román pod stejným názvem
 - román: Pozdější život Panny - téma možné záchrany Jany z Arku
 - **Karel Čapek** (1890 - 1938) - (na Internetu jsou k dispozici celé texty, z důvodu autorských práv je nelze všechny uvést zde) - viz též [SBC](#)
 - a) povídky
 - napsané s Jos. Čapkem:
 - Zářivé hlubiny a jiné prózy
 - Krakonošova zahrada
 - filozof. zaměření - smysl lid. jednání a existence, motiv tajemství a zázraku:
 - Boží muka
 - Trapné povídky
 - [O věcech obecných aneb Zóon politikon](#)
 - [Kniha apokryfů](#)
 - krátké příběhy, obdoba detektivek:
 - Povídky z jedné kapsy - [Básník](#)
 - Povídky z druhé kapsy
 - b) romány
 - o nebezpečí zneužití vědy a techniky:
 - Továrna na absolutno
 - Krakatit
 - filozofie relativismu:
 - Život a dílo skladatele Foltýna (torso)
 - trilogie:
 - Hordubal
 - Povětroň
 - Obyčejný život

- nebezpečí fašismu a války:
 - Válka s mloky
 - lidská solidarita, statečnost, humanismus:
 - První parta
- c) dramata
 - napsaná s Jos. Čapkem:
 - Lásky hra osudná
 - Adam Stvořitel
 - Ze života hmyzu - expresionistické zaměření, kritika neg. lid. vlastností
 - komedie o iluzích mládí: Loupežník
 - utopie o vytvoření umělého člověka - robota: R.U.R.
 - téma elixíru života: Věc Makropulos
 - proti válce, nebezpečí zfanatizovaného davu: Bílá nemoc
 - protivál. zaměření: Matka
- d) cestopisy:
 - Italské listy
 - Anglické listy
 - Výlet do Španěl
 - Obrázky z Holandska
 - Cesta na sever
- e) překlady:
 - Francouzská poezie nové doby - antologie
- f) obraz Masarykovy osobnosti:
 - Hovory s T.G. Masarykem - [HTML formát, neúplný text](#), [PDF formát, úplný text](#)
- g) články - [Proč nejsem komunistou?](#)
- **Josef Čapek** (1889 - 1945)
 - povídky:
 - Stín kapradiny - baladický příběh o vině a trestu
 - esejistická próza - existenciální problematika
 - Kulhavý poutník
 - články - [Proč nejsem komunistou?](#)
 - [Oblaka](#)
- **IMAGINATIVNÍ PRÓZA** - vliv avantgardy, hlavně moderní poezie
 - **Vladislav Vančura** (1891 - 1942)
 - romány:
 - [Pekař Jan Marhoul](#) - sociální zaměření
 - Pole orná i válečná - protivál. zaměření
 - Markéta Lazarová - život lapků ve středověku
 - Útěk do Budína
 - Konec starých časů
 - Tři řeky

- Obrazy z dějin národa českého - 3 díly, nedok.
 - novela: Rozmarné léto - vliv poetismu, maloměstské šosáctví
 - povídka: Luk královny Dorotky
 - dramata:
 - Jezero Ukereve
 - Josefina
- **Karel Konrád** (1899 - 1971)
 - poetické prózy:
 - Robinsonáda
 - Rinaldino
 - Dinah
 - Rozchod ! - román zaměřený proti válce
 - Epištoly k nesmělým milencům
- **Dominik Filip** (1879 - 1946, Praha) byl středoškolský učitel, spisovatel, redaktor a vědecký pracovník.
 - pro děti
 - [Trpasličci Robinsoni](#)
 - Filmařova dobrodružství v pravěku
- KATOLICKY ORIENTOVANÁ PRÓZA
 - **Jan Čep** (1902 - 1974)
 - povídky: Zeměžluč - motiv hledání domova
 - román: Hranice stínu - hledání ztracené identity
 - **Jaroslav Durych** (1886 - 1962)
 - novela: Sedmikráska - oslava chudoby
 - román. trilogie:
 - Bloudění - tzv. "větší valdštejská trilogie" z třicetileté války
 - Rekviem - tzv. "menší valdštejská trilogie"
 - **Jakub Deml** (1878 - 1961)
 - básně v próze:
 - Moji přátelé - lyrismus a imaginace
 - Šlépěje - deníkové záznamy
 - Zapomenuté světlo - pocity marnosti a beznaděje
- SPOLEČENSKÁ PRÓZA
 - **Ivan Olbracht** (1882 - 1952)
 - povídky:
 - O zlých samotářích - obraz společenských vyděděnců
 - Golet v údolí - svět ortodoxní židovské obce
 - romány:
 - Žalář nejtemnější - psychol. zpracovanost povahy člověka
 - Podivné přátelství herce Jesenia - motiv dvojnictví
 - Anna proletářka - proletář. próza
 - Nikola Šuhaj loupežník - vyprávění o nezranitelném loupežníkovi (Podkarpatská Rus)

- reportáže: Obrazy ze soudobého Ruska - pozdější název Cesta za poznáním
 - pro děti:
 - Biblické příběhy - přepracováno Čtení z Biblí kralické
 - Ze starých letopisů
 - O mudrci Bidpajovi a jeho zvířátkách
- **Marie Majerová** (1882 - 1967)
 - romány:
 - Náměstí republiky - vliv anarchismu
 - Nejkrásnější svět - proletář. literatura
 - Přehrada - sociál. revoluce, forma utopie
 - Siréna - generační román o rodině Hudeců z Kladenska
 - Havířská balada - social. próza, životopis českého havíře
 - pro mládež: Robinsonka
- **Marie Pujmanová** (1893 - 1958)
 - román. trilogie - vývoj dvou rodin, proletářské a intelektuální:
 - Lidé na křižovatce
 - Hra s ohněm
 - Život proti smrti
 - povídky:
 - Pacientka doktora Hegla
 - Předtucha
- **VENKOVSKÁ PRÓZA**
 - **Josef Knap** (1900 - 1973)
 - román: Muži a hory - ze života pastevců na sloven. horách
 - **František Křelina** (1903 - 1976)
 - román: Hubená léta - česko-něm. pomezí v době hospodář. krize
- **PSYCHOLOGICKÁ PRÓZA**
 - **Jaroslav Havlíček** (1896 - 1943)
 - romány:
 - Neviditelný - psychol. studie patolog. úchylny v rodě Hajnů
 - romány - kritika maloměšťáctví:
 - Helimadoe
 - Petrolejové lampy
 - **Egon Hostovský** (1908 - 1973)
 - romány:
 - Dům bez pána - otázka vykořeněnosti lidské existence
 - příběhy lidí zbavených domova
 - Cizinec hledá byt
 - Dobročinný večírek
 - **Václav Řezáč** (1900 - 1956)
 - psychol. romány, téma rozkladu lid. vztahů a osobní integrity vlivem sociál. poměrů

- Černé světlo
 - Svědek
 - Rozhraní
 - budovatel. romány, osídlování pohraničí
 - Nástup
 - Bitva
 - pro mládež
 - Poplach v Kovářské uličce
- [Jarmila Glazarová](#) (1901 - 1977)
 - romány:
 - Roky v kruhu - autobiograf. próza o životě dvou lidí různých generací
 - Vlčí jáma - mikroanalýza rodin. rozvratu
 - Advent - balad. příběh, představy o principech dobra a zla
- HUMORISTICKÁ LITERATURA
 - **Karel Poláček** (1892 - 1944)
 - romány:
 - Dům na předměstí - společen. kritika
 - Okresní město - tetralogie, rodné maloměsto před a během I. sv. války
 - Hostinec U kamenného stolu - humorist. zaměť.
 - Bylo nás pět - maloměsto viděné očima dětí
 - **Eduard Bass** (1888 - 1946)
 - román: Cirkus Humberto - oslava českého člověka
 - povídky: Lidé z maringotek
 - pro mládež: Klapzubova jedenáctka
 - [Sloupky](#)
 - **Jaroslav Žák** (1906 - 1960)
 - Študáci a kantoři
 - Cesta do hlubin študákovy duše
 - [Zdeněk Jirotka](#) (1911)
 - román: [Saturnin](#)
 - [Josef Lada](#) (1887-1957) - přidáno
 - O kocourku Mikešovi (4 knížky, 1934 - 1936)
 - [O chytré kmotře lišce](#) (1937)
 - Bubáci a hastrmani a jiné pohádky (1939)
- HISTORICKÁ PRÓZA
 - **František Kubka** (1894 - 1969) - romány:
 - Palečkův úsměv
 - Palečkův pláč
 - **Karel Schulz** (1899 - 1943)
 - román: Kámen a bolest
- DRAMA

- **František Langer** (1888 - 1965)
 - Periferie - hra o zločinu a trestu z praž. předměstí
 - Jízdní hlídka - legionář. tematika
- **Jiří Mahen** (1882 - 1939) - téma sociál. odboje:
 - Jánošík
 - Mrtvé moře
- **Jaroslav Kvapil** (1868 - 1950)
 - Princezna Pampeliška (1897) - symbol. veršovaná pohádka
 - [Rusalka](#) (1901) - libreto k opeře Antonína Dvořáka
- **Jaroslav Hilbert** (1871 - 1936)
 - Vlna - moderní tragédie, psychologie postav (vliv H. Ibsena)
- AVANTGARDNÍ DIVADLO
 - [Osvobozené divadlo](#) (1926)
 - členové:
 - **Jiří Frejka** (1904 - 1952)
 - **Jindřich Honzl** (1894 - 1953)
 - **Jaroslav Ježek** (1906 - 1942)
 - **Jiří Voskovec** (1905 - 1981)
 - **Jan Werich** (1905 - 1980)
 - [Fimfárum](#)
 - Vest pocket revue (Malá kapesní revue) - parodie tradič. dramatu a opery
 - dramata - polit. a společn. satira
 - Golem
 - Caesar
 - Osel a stín
 - Kat a blázen
 - Balada z hadrů
 - Rub a líc
 - Těžká Barbora
 - Pěst na oko
 - D34 - D39 - **Emil František Burian** (1904 - 1959) - úsilí o lyrizaci divadla, koncepce syntetického divadla
- LIDOVÉ DIVADLO - KABARETY
 - Červená sedma - **Jiří Červený**, **Eduard Bass**
 - Revoluční scéna - **E.A.Longen**
 - Dědrasbor - (dělnický dramatický sbor) - **Jindřich Honzl**

LITERATURA 2. pol. 20. století - zahraniční

ODRAZ VÁLKY - protest proti krutosti, oslava hrdinství (hl. vých. lit.), nepatetický pohled, rozbor lid. psychiky, dojemnost i naturalismus (záp. lit), satir. nebo humorist. pohled

- RUSKO
 - **Alexandr Tvardovskij** (1910 - 1971)

- poema: Voják Ťorkin
- **Bulat Okudžava** (1924 - 2001)
 - novela: Ahoj, študente - válka dospívajícího chlapce
 - český výbor veršů: Půlnoční trolejbus
 - píseň [Нам нужна одна победа](#)
- **Jevgenij Jevtušenko** (1933)
 - sbírka: Něha
- **Andrej Vozněsenskiij** (1933)
 - sbírky:
 - Parabola
 - Pokušení
- **Vladimir Vysockij** (1938 -1980) - [Dialog u televize](#)
 - sbírka: Nerv
- **Konstantin Simonov** (1915)
 - trilogie:
 - Živí a mrtví
 - Člověk se nerodí pro válku
 - Poslední léto
- **Jurij Bondarev** (1924)
 - romány:
 - Hořící sníh - bitva u Stalingradu
 - Ticho - kult osobnosti
- **Alexandr Solženicyn** (1918)
 - novela: [Jeden den Ivana Děnisoviče](#) - vlastní zážitky z vězení
 - romány:
 - Rakovina
 - Souostrovi Gulag
 - [Россия в обвале](#)
- **Boris Pasternak** (1890 - 1960)
 - román: Doktor Živago - kritika stalinismu
- **NĚMECKO**
 - **Heinrich Böll** (1917 - 1985)
 - romány:
 - Kdes byl, Adame?
 - A neřekl jediné slovo
 - Biliár o půl desáté - satir. román
 - **Günter Grass** (1927)
 - román: Plechový bubínek
 - novela: Kočka a myš
 - **Johannes Mario Simmel** (1924)
 - romány:
 - Lásky je jen slovo
 - Všichni lidé bratři jsou

- USA
 - **William Saroyan** (1908 - 1981)
 - román: Lidská komedie
 - **Joseph Heller** (1923)
 - román: Hlava XXII - ironický postoj k válce - [ukázka](#)
 - **Norman Mailer** (1923)
 - román: Nazí a mrtví - válečné operace na tichomoř. ostrově
 - **William Styron** (1925)
 - román: Sopiina volba - vyrovnání se s dědictvím nacismu
- JINÉ TÉMA am. spisovatelů
 - **Arthur Miller** (1915)
 - drama: Smrt obchodního cestujícího - zápas člověka s odlidštěnou zkomercial. civilizací
 - **Jerome David Salinger** (1919)
 - román: Kdo chytá v žitě - o dospívání chlapce
 - **John Updike** (1932)
 - román: Kentaur - život průměr. Američana
 - **Tennessee Williams** (1914 - 1983)
 - drama - psychol. zaměř.:
 - Tramvaj do stanice Touha
 - Kočka na rozpálené plechové střeše
 - **Eugene Gladstone O'Neill** (1888 - 1953) - zakladatel moder. sv. dramatu
 - drama:
 - Smutek sluší Elektře - moder. parafráze antické tragédie
 - Dlouhá denní cesta do noci - rodinné drama s autobiograf. prvky
 - **Truman Capote** (1924 - 1984)
 - román: Chladnokrevně - téma zločinu a trestu
 - **John Irving** (1942)
 - román: Svět podle Garpa - groteskní metafora o strachu a zlu
 - **Ira Levin** (1929)
 - román: Rosemary má děťátko
 - **Ken Kesey** (1935)
 - román: Vyhod' mě ho z kola ven - satira o dehumanizaci
 - **Robert Fulghum** (1933)
 - humorist. romány:
 - Všechno, co opravdu potřebuji, jsem se naučil v mateřské škole
 - Už hořela, když jsem si do ní lehal
- ITÁLIE
 - **Curzio Malaparte** (1898 - 1957)
 - román: Kaput - nesmyslnost a krutost války

EXISTENCIALISMUS (40. léta) - uznává se jen existence jedince, bytí člověka v soudobém světě, opuštěném Bohem, člověk odsouzen ke svobodě, kterou prožívá jen ve vyhrančených mezních život. situacích

- FRANCIE
 - **Jean Paul Sartre** (1905 - 1980)
 - povídka: Zed'
 - romány:
 - Cesty ke svobodě
 - Hnus
 - drama: Počestná děvka - 40. léta na jihu Spoj. států
 - **Albert Camus** (1913 - 1960)
 - román: Mor
 - novela: Cizinec

NEOREALISMUS (40. - 50. léta) - návrat k realismu, zájem o život obyč. lidí, dokumentárnost, hodnověrnost

- ITÁLIE
 - **Alberto Moravia** (1907 - 1990)
 - romány:
 - Nuda
 - reakce na válku
 - Římanka
 - Horalka
 - **Carlo Levi** (1902 - 1975)
 - román: Kristus se zastavil v Eboli

BEATNICI (50. léta, poč. 60. let) - revolta proti tradič. hodnotám, hledání vnitř. svobody

- USA
 - **Allen Ginsberg** (1926)
 - sbírka: Kvílení
 - báseň: Kadiš
 - **Jack Kerouac** (1922 - 1969)
 - román: Na cestě - tzv. spontánní próza, záznam bez úprav
 - **Lawrence Ferlinghetti** (1919)
 - sbírka: Startuji ze San Franciska
 - **Charles Bukowski** (1921 - 1994)
 - povídky: Všichni řitě světa i ta má
 - román: Hollywood

ROZHNĚVANÍ MLADÍ MUŽI (50. léta) - proti konzervatismu, konvencím, kariérismu, pokrytectví

- ANGLIE

- **Kingsley Amis** (1922)
 - román: Šťastný Jim - výsměch atmosféře venkov. univerzity
- **John Osborne** (1929 - 1991)
 - dramata:
 - Ohlédni se v hněvu
 - Komik
- **John Braine** (1923 - 1986)
 - román: Místo nahoře
- JINÉ TÉMA angl. spisovatelů
 - **Graham Greene** (1904 - 1991)
 - romány:
 - Jádru věci
 - Tichý Američan - vál. příběh z Vietnamu
 - **David Lodge** (1935)
 - román: Hostující profesori
 - **Salman Rushdie** (1947)
 - román: Satanské verše - kontroverzní dílo, uráží víru muslimů
 - **Gerald William Golding** (1911 - 1993)
 - román: Pán much - filosof. alegorie
 - **James Clavell** (1924)
 - román: Král krysa

NOVÝ ROMÁN (50. - 60. léta) - oslabení znaků tradič. románu (příběhu, postav, vypravěče), popis jevů a věcí bez příčinné souvislosti, úvahy, reflexe, různé úhly pohledu, nezřetelné postavy, téma bloudění opakování, variace, experimenty s jazykem

- FRANCIE
 - **Alain Robbe** (1922)
 - romány:
 - Gumy
 - Žárlivost - atmosféra milostn. trojúhelníku
 - **Michel Butor** (1926)
 - román: Proměna - snaha změnit stereotyp života hrdiny
 - **Nathalie Sarrautová** (1902)
 - román: Zlaté plody - román o románu
- JINÉ TÉMA fr. spisovatelů
 - **Francoise Saganová** (1935)
 - romány:
 - Máte ráda Brahmsa...
 - Nádherná oblaka
 - **Jacques Prévert** (1900 - 1977)
 - sbírky:
 - Slova
 - Haraburdí

- Slunce noci
- **Robert Merle** (1908)
 - romány:
 - Malevil
 - Muži pod ochranou
- **Marcel Pagnol** (1895 - 1974)
 - román: Tatínkova sláva (česky: Jak voní tymián)
- **Boris Vian** (1920 - 1959)
 - próza: Pěna dní

ABSURDNÍ DRAMA (50. léta) - člověk v úzkosti, bez smyslu života, díla bez souvislého děje a log. dialogu, nemožnost dorozumění, nesmyslnost lid. jednání, bezmocnost, stereotyp

- IRSKO
 - **Samuel Beckett** (1906 - 1989)
 - drama: Čekání na Godota - neuskutečněním příchodu Godota, symbolu naděje, se stupňuje bezvýhodnost a absurdita
- FRANCIE
 - **Eugène Ionesco** (1912)
 - dramata:
 - Plešatá zpěvačka
 - Nosorožec
- USA
 - **Edward Albee** (1928)
 - drama:
 - Stalo se v Zoo
 - Kdo se bojí Virginie Woolfové
- ŠVÝCARSKO
 - **Friedrich Dürrenmatt** (1921 - 1990)
 - dramata:
 - Návštěva staré dámy
 - Fyzikové - problém zneužití vědy

MAGICKÝ REALISMUS (50. léta) - prolínání skutečného a snového světa, v zemích se silnou tradicí mytologie nebo ústní slovesnosti

- KOLUMBIE
 - **Gabriel García Márquez** (1928)
 - román: Sto roků samoty - rodin. sága, život provinčního městečka od doby kolonialismu v 19. st. do pol. 20.st.
- KIRGIZIE
 - **Čingiz Ajtmatov** (1928)
 - román: Stanice Bouřná - osudy železničáře v kazašské stepi

- **RUSKO**

- **Michail Bulgakov** (1891 - 1940)

- román: Mistr a Markétka - podobenství, příběh Fausta s bibl. ukřižováním Krista

POSTMODERNISMUS (60. léta) - neg. postoj k avantgardním tendencím, prolínání tradice a experimentu, hledání pravdy, pochopení chaotického světa

- **ITÁLIE**

- **Umberto Eco** (1932)

- román: Jméno růže - vzor. postmodern. dílo, dobrodruž. příběh s detektivní zápletkou, mystifikace, složitá symbolika, promyšlená kompozice, erotika

- **USA**

- **Kurt Vonnegut** (1922)

- romány:
 - Groteska
 - Snídaně šampiónů

- **Vladimír Nabokov** (1899 - 1977) - ruský emigrant

- román:
 - Lolita - psychologická studie muže a jeho vztahu k nezletilé dívce

LITERATURA S PRVKY SCI-FI

- **USA**

- **Ray Bradbury** (1920)

- povídky: Mart'anská kronika
 - román: [451° Fahrenheita](#)

- **ANGLIE**

- **Arthur C. Clark** (1917)

- román: Vesmírná odyssea

- **George Orwell** (1903 - 1950)

- romány - obrazy totalitní společnosti:
 - [Hold Katalánsku](#)
 - [Zvířecí farma](#) - [anglicky](#)
 - [1984](#)

- **John Ronald Reuel Tolkien** (1892 - 1977)

- trilogie: Pán prstenů
 - román: Hobit

- **POLSKO**

- **Stanislav Lem** (1921)

- romány:
 - Astronauti
 - Solaris

- RUSKO
 - [Nikolaj Nosov](#) (1908 - 1976)
 - knihy pro děti:
 - [Neznámkovy příhody](#)
 - [Neználek ve Slunečném městě](#)
 - [Neználek na Měsíci](#)

Jiná témata světových spisovatelů

- RAKOUSKO
 - **Elias Canetti** (1905)
 - román: Zaslepení - ztráta lid. osobnosti
 - **Barbara Frischmuthová** (1941)
 - román: Stín ztrácející se ve slunci
- ŠVÝCARSKO
 - **Max Frisch** (1911 - 1991)
 - romány:
 - Stiller - pokus o změnu existence
 - Homo Faber
- FINSKO
 - **Mika Waltari** (1908 - 1979)
 - román: Egypt'an Sinuhet
- ŠVÉDSKO
 - **Pär Lagerkvist** (1891 - 1974)
 - román: Barabáš - parafráze novozákonního příběhu
- AUSTRÁLIE
 - **Patrick White** (1912 - 1990)
 - román: Strom života - prostředí farmy
- MAĎARSKO
 - **István Örkény** (1912 - 1979)
 - drama: Kočičí hra - stereotyp stárnoucí osamělé ženy
- SLOVENSKO
 - **Dominik Tatarka** (1913 - 1989)
 - novela: Kohoutek v agónii
 - román: Farská republika
 - **Peter Jaroš** (1940)
 - román: Tisícročná včela

LITERATURA 1. pol. 20. století

VITALISMUS (česká literatura) - reakce na válku, vyjádření radosti z existence, jednoduchost, srozumitelnost - Šrámek Čapek, Wolker

EXPRESIONISMUS - protiklad pozitivismu, naturalismu a impresionismu, cílem - pojmání reality zevnitř, vyjádření duševních pocitů - děs, hrůza, násilí, (hl. Německo) - Blatný, L. Klíma, Weiner, Weiss

FUTURISMUS - destrukce dosavadních norem, snaha zachytit dynamiku moderní technické civilizace, grafická podoba verše, odstranění interpunkce (Marinetti)

KUBOFUTURISMUS - spojení futuristického dynamismu a kubistické mnohohledovosti, grafická podoba básně - kaligramy (Apollinaire)

DADAISMUS - odpor proti válce, pocit nesmyslnosti života, zdůraznění absurdity, primitivity, princip náhodnosti a nesmyslnosti (Tzara)

SURREALISMUS - vyjádření bezprostředních subjektivních dojmů, fantazie a snů, využití obraznosti fantazie, psychický automatismus, vliv Freudovy psychoanalýzy (Breton, Eluard)

EXISTENCIALISMUS - vychází z filozofických výkladů člověka jako osamoceného a odcizeného jedince, obraz světa lidí trpících vnitřními pochybami, mezní situace života, pocity beznaděje, zoufalství, hnusu, předchůdci - Kafka, Sartre, Camus, Orten

SOCIALISTICKÝ REALISMUS - úsilí o zobrazení skutečnosti ve společenském vývoji, ovlivnění levicovými a sociálními myšlenkami, hlavně marxismem

- **FRANCIE**

- **Guillaume Apollinaire** (1880 - 1918)

- sbírky:

- Alkoholy - báseň Pásmo - komponována jako "volný proud vědomí"

- Kaligramy - vizuální poezie

- drama: Prsy Tiresiovy

- **Tristan Tzara** (1896 - 1963)

- Manifesty - teorie dadaismu

- **André Breton** (1869 - 1966)

- poezie: Magnetická pole - sbírka

- próza: Nadja

- **Paul Eluard** (1895 - 1952)

- Veřejná růže - bás. sbírka

- **Marcel Proust** (1871 - 1922)

- próza: Hledání ztraceného času - 7 dílů, nová podoba psychologického románu

- **Romain Rolland** (1866 - 1944) - představitel humanistické tradice, protiválečné zaměření

- romány:

- Jan Kryštof - tzv. román "řeka"

- Okouzlená duše

- Dobrý člověk ještě žije

- novela: Petr a Lucie

- **Henri Barbusse** (1873 - 1935)

- román: Oheň - "deník jedné čety", protiválečné zaměření
- **Antoine de Saint - Exupéry** (29. 6. 1900 – 31. 7. 1944)
 - román: Noční let - o životě letců
 - pohádka: [Malý princ](#) - filozofická pohádka pro dospělé
 - další: Země lidí, Válečný pilot, Pohádky pro nehodné děti, Dopis rukojmímu, [Citadela](#), Pošta na jih, Čistá smrt, Letec a živly
- **ANGLIE**
 - **Thomas Stearns Eliot** (1888 - 1965)
 - poema: Pustina
 - sbírka: Čtyři kvarteta
 - **James Joyce** (1882 - 1941)
 - experimentální romány:
 - Odysseus
 - Oplakávání Finnegana
 - **John Galsworthy** (1867 - 1933)
 - románový cyklus: Sága rodu Forsytů - život několika generací měšťanské rodiny
 - **David Herbert Lawrence** (1885 - 1930)
 - román: Milenec lady Chatterleyové - sexuální problematika
 - **Lewis Carrol** (1832 - 1898)
 - pohádkově fantastický příběhy:
 - Alenka v říši divů - [česky](#), [anglicky](#)
 - [Alice Through the Looking Glass](#)
 - **Virginia Woolfová** (1882 - 1941)
 - experimentální romány:
 - K majáku
 - Vlny
 - Mezi akty
- **NĚMECKO**
 - **Christian Morgenstern** (1871 - 1914) - expresionismus
 - sbírky:
 - Šibeniční písně
 - Palma Kunkel
 - **Thomas Mann** (1875 - 1955) - představitel humanistické a demokratické prózy
 - romány:
 - Buddenbrookovi - úpadek zámožné kupecké rodiny, autobiografické rysy
 - Doktor Faustus - o kulturním a politickém životě Německa
 - **Heinrich Mann** (1871 - 1950)
 - satirický román: Profesor Neřád
 - **Erich Maria Remarque** (1898 - 1970)
 - romány:

- Na západní frontě klid - osud "ztracené generace" v době 1. světové války
 - Tři kamarádi - doba nastupujícího fašismu
 - Jiskra života - děj se odehrává v koncentračním táboře
 - **Lion Feuchtwanger** (1884 - 1958)
 - romány:
 - Žid Süß - z německých dějin 18. stol., protest proti náboženským a národnostním pověrám a nesnášenlivosti
 - Josephus Flavius - Válka židovská - trilogie, odsouzení rasové a náboženské nenávisti
 - Lišky na vinici - doba před Velkou francouzskou revolucí
 - Goya - osudy španělského malíře 18. stol.
 - **Bertolt Brecht** (1896 - 1956) - tvůrce epického dramatu
 - dramata:
 - Třígrošová opera (Kurt Weill)
 - Matka Kuráž a její děti - motiv Grimmelshausenovy prózy z doby třicetileté války
 - Strach a bída Třetí říše - předválečné nacistické Německo
- **PRAŽSKÁ NĚMECKÁ LITERATURA**
 - **Franz Kafka** (1883 - 1924) - expresionismus, předchůdce existencialismu
 - [povídky](#):
 - Proměna
 - Venkovský lékař
 - romány:
 - [Proces](#)
 - [Zámek](#)
 - [Amerika \(Nezvěstný\)](#) - odcizení člověka v moderní společnosti
 - další:
 - [Před zákonem](#)
 - [Rozjímání](#)
 - [Úvahy o hříchu, utrpení, naději a pravé cestě](#)
 - **Franz Werfel** (1890 - 1945)
 - novela: Ne vrah, zavražděný je vinen
 - romány:
 - Čtyřicet dnů
 - Píseň o Bernadettě
 - **Egon Erwin Kisch** (1885 - 1948) - [Kriminální případ jako žádný jiný, Perverzní předehra](#)
 - román: Pasák
 - reportáže: Pražský pitaval
- **RAKOUSKO**
 - **Robert Musil** (1880 - 1942)
 - romány:

- Zmatky chovance Törlesse
 - Muž bez vlastností - 3 díly, nedokončeno
 - **Stefan Zweig** (1881 - 1942) - expresionismus
 - novely:
 - Amok
 - Šachová novela
 - román: Marie Stuartovna
- ITÁLIE
 - **Filippo Tommaso Marinetti** (1876 - 1944) - manifest 1908
 - sbírka: Osvobozená slova
- RUSKO
 - **Vladimír Majakovskij** (1893 - 1930) - od kubofuturismu k socialisticky orientované poezii
 - poemy:
 - Oblak v kalhotách
 - Správná věc
 - **Sergej Jesenin** (1895 - 1925) - básník - imažinista (smyslová obraznost, volný verš)
 - sbírka: Píseň o velikém pochodu - téma občanské války
 - lyrická skladba: Anna Sněginová
 - **Velemir Chlebnikov** (1885 - 1922)
 - sbírka: Válka v myši pasti - téma absurdity války
 - **Maxim Gorkij** (1890 - 1945)
 - román: Matka
 - dramata:
 - Na dně
 - Měšťáci
 - **Michail Šolochov** (1905 - 1984)
 - romány:
 - Tichý Don - 4 svazky, život donských kozáků v době 1. sv. a občanské války
 - Rozrušená země - 2 svazky, kolektivizace kozácké vesnice
 - novela: Osud člověka - téma války a poválečného světa
 - **Isaak Babel** (1894 - 1941)
 - povídky: Rudá jízda - občan. válka a intervence
 - **Ivan Bunin** (1870 - 1953)
 - povídky: Temné aleje - milostná tematika
 - **Boris Pilňak** (1894 - 1941)
 - román: Nahý rok
 - **Jevgenij Zamjatin** (1884 - 1937)
 - román: My - protest proti nesvobodě a uniformitě
- USA
 - **Theodore Dreiser** (1871 - 1945)

- román: Americká tragédie - sociální a morální vztahy
- **Ernest Hemingway** (1899 - 1961)
 - romány:
 - I slunce vychází - deziluze z prožité války, která brání příslušníkům tzv. ztracené generace v nalezení smyslu života
 - Sbohem, armádo - protivál. zaměření
 - Komu zvoní hrana - španěl. občan. válka
 - novela: Stařec a moře - metafora o nezdolnosti lid. života
- **William Faulkner** (1897 - 1962)
 - romány:
 - Absolóne, Absolóne! - problematika amer. Jihu
 - Divoké palmy - o smyslu lásky a života
- **Francis Scott Fitzgerald** (1896 - 1940)
 - romány:
 - Velký Gatsby - kritika falešných hodnot života
 - Něžná je noc - těžká životní krize, autobiograficky laděný román
- **John Steinbeck** (1902 - 1968)
 - novela: O myších a lidech - tragický příběh dvou zeměděl. dělníků toužících po kousku půdy
 - román: Hrozny hněvu - doba hospodář. krize 30. let
- **Robinson Jeffers** (1887 - 1962)
 - sbírka: Dvojitá sekera a jiné básně - kratší básně reflexivní lyriky a rozsáhlejší lyrickoepické skladby (Cawdor, Pastýřka putující k dubnu)
- **DÁNSKO**
 - **Martin Andersen Nexø** (1869 - 1954)
 - próza:
 - Pelle Dobývateľ
 - Ditta, dcera člověka
 - Rudý Morten - trilogie
- **ŠPANĚLSKO**
 - **Frederico García Lorca** (1898 - 1936)
 - drama: Dům doni Bernardy

ČESKÁ LITERATURA 1. pol. 20. století - POEZIE

- 20. léta - dozívá prožitek války, avantgardní skupina Devětsil (1920), sborník Devětsil, měsíčník ReD, brněnský časopis Pásmo, členové: V. Vančura, F. Seifert, K. Teige, V. Nezval, K. Biebl
 - a) proletářská poezie - přiblížení dělnictvu, boj proti sociál. útlaku, sny o revoluci, kolektivnost, tendenčnost:
 - Stat' [Proletářské umění](#) - [J. Wolker](#) (Var 1922)
 - Obdiv k Sovětskému svazu:
 - [Stanislav Kostka Neumann](#) - [Náš zpěv](#)

- [Vítězslav Nezval](#) - [Vyznání na cestu](#)
 - [Josef Hora](#) - [Leninia](#)
 - [Jiří Wolker](#) - [Svatý Kopeček](#)
 - b) poetismus - opozice proti ideologické poezii, obraznost, fantazie, lyrismus, volná asociace
 - Stat' [Poetismus](#) - K. Teige (1924)
- 30. léta
 - a) surrealismus - Nezval, Biebl, Teige
 - b) reflexivní a meditativní lyrika - Hora, Halas, Holan
 - c) poezie duchovní a křesťanské orientace - Hrubín, Reynek, Zahradníček
 - d) sociální linie - Neumann
- konec 30. let - ohrožení národa, poezie domova, rodné země
- [Jiří Wolker](#) (1900 - 1924)
 - sbírky:
 - [Host do domu](#) - okouzlení světem, zlidštění - [Pokora](#), [Dnešek](#), [Poštovní schránka](#), [Věci](#), [Kamna](#)
 - Těžká hodina - proletář. poezie, sociál. balady - [Těžká hodina](#), [Tvář za sklem](#), [Báseň milostná](#), [Balada o snu](#), [Balada o očích topičových](#), [Milenci](#)
 - skladba: [Svatý kopeček](#) - polytematická báseň
 - [pohádky](#):
 - [O milionáři, který ukradl slunce](#)
 - [O kominíkovi](#)
 - manifest [Proletářské umění](#)
 - [Epitaf](#)
 - Reakce některých básníků po Wolkerově smrti: ["Dosti ..."](#)
- **Josef Hora** (1891 - 1945)
 - civilizační a vitalistická poezie - sbírka: Strom v květu
 - proletářská poezie - sbírky:
 - Pracující den
 - Srdce a vřava světa
 - Bouřlivé jaro
 - [Leninia](#)
 - smyslový prožitek - sbírka: Itálie
 - lyrika přírodní a intimní - sbírka: [Struny ve větru](#)
 - lyrika intimní - sbírky:
 - Tvůj hlas
 - Tonoucí stíny
 - Dvě minuty ticha
 - politické události, obrat k národ. tradici, vlastenecké vědomí - sbírky:
 - Máchovské variace
 - Domov - [Zpěv rodné zemi](#)

- Jan houslista - báseň
 - [Zpěv svobody](#)
- **Vítězslav Nezval (1900 - 1958)**
 - a) poetismus - sbírky:
 - Podivuhodný kouzelník - programová skladba
 - Básně noci ([Edison](#) - polytematická báseň, oslavuje aktivní život a tvůrčí činnost člověka)
 - Pantomima (básně Depeše na kolečkách, Panoptikum, Abeceda)
 - b) surrealismus - sbírky:
 - Žena v množném čísle
 - Praha s prsty deště
 - Absolutní hrobař
 - c) sociální poezie - sbírky:
 - 52 hořkých balad věčného studenta Roberta Davida
 - d) vědomí národa, národ. tradice, kolektivismus - sbírky:
 - Matka naděje
 - Historický obraz
 - Pět minut za městem
 - e) socialistická poezie:
 - Stalin - poema
 - [Vyznání na cestu](#)
 - [Zpěv míru](#) - poema
 - Veliký orloj - sbírka
 - f) vztah k rodné zemi - sbírky:
 - Z domoviny
 - Chrpy a města
 - dramata:
 - Manon Lescaut
 - Milenci z kiosku
 - Dnes ještě zapadá slunce nad Atlantidou
 - ukázky:
 - Básně: [Vteřina](#), [Budoucí pokolení](#), [TU 104](#), [Neznámá ze Seiny](#), [Akrobat](#)
 - Píseň: [Husopaska](#)
- **Jaroslav Seifert (1901 - 1986) - Nobelova cena 1984, [Projev v televizi v roce 1969](#)**
 - a) proletářská poezie - sbírky:
 - Město v slzách
 - Samá láska
 - b) poetismus - sbírky:
 - Na vlnách T.S.F.
 - Slavík zpívá špatně - [Verše](#)
 - Poštovní holub - [Svatební píseň](#)
 - c) subjektivní lyrika - sbírky:

- Jablko z klína - [Děšť jisker](#), [Rozhovor](#), [Stokrát nic](#), [Vosková svíce](#)
 - Ruce Venušiny - [Ruce Venušiny](#)
 - Jaro, sbohem - [Jarní rondeaux](#), [Píseň o lásce](#)
 - d) vztah k domovu, k národní kultuře - sbírky:
 - Zhasněte světla
 - Vějíř Boženy Němcové
 - Světlem oděná
 - e) okupace - sbírky:
 - Kamenný most
 - f) Pražské povstání, osvobození - sbírky:
 - Přilba hlíny - [Píseň o rodné zemi](#)
 - e) vztah k národ. osudu, ke kultur. tradici, k rodné Praze, k rodinnému životu - sbírky:
 - Šel malíř chudě do světa - [Hora Říp](#)
 - Píseň o Viktorce - [Píseň o Viktorce](#)
 - Maminka - [Kytička fialek](#)
 - f) reflexivní poezie, otázky smyslu života i poezie - sbírky:
 - Koncert na ostrově - [Píseň o ženách](#)
 - Odlévání zvonů
 - Halleyova kometa
 - g) události básníkova života - sbírky:
 - Morový sloup - [A sbohem!](#), [Noc](#)
 - Deštník z Piccadily
 - Býti básníkem
 - próza: Všecky krásy světa - vzpomínky
 - [Pražský hrad](#)
- **Jindřich Hořejší (1886 - 1941)**
 - proletářská poezie, spojení sociál. a milostných motivů - sbírky:
 - Hudba na náměstí
 - Korálový náhrdelník
 - Den a noc
 - **Konstantin Biebl (1898 - 1951)**
 - proletářská poezie - sbírky:
 - Věrný hlas
 - Zloděj z Bagdadu
 - Zlom
 - poetismus, existenciální pocity - sbírka:
 - Zlatými řetězy
 - [S lodí, jež dováží čaj a kávu](#)
 - Nový Ikaros
 - výbor z lyriky:
 - Bez obav
 - **František Halas (1901 - 1949)**

- tragický poetismus - sbírky:
 - Sěpie
 - Kohout plaší smrt - [Verše](#)
- subjektivní, meditativní a spirituální poezie - sbírky:
 - Tvář - [Vlna](#), [Doznání](#)
 - Hořec
- sílí společenská linie - sbírka:
 - Dokořán
- mobilizace, mnichovská zrada - sbírka:
 - Torzo naděje - [Praze](#)
- reakce na fašismus, poslání tvorby - sbírka:
 - Naše paní Božena Němcová - [Řeč naší paní](#)
- drobná lyrika, svět dětství
 - Ladění
- básnická próza, oslava rodného kraje
 - Já se tam vrátím
- oslava padlých, představa budoucího života - sbírky:
 - V řadě
 - A co? - [A co básník](#)
- **Vilém Závada (1905 - 1982)**
 - svět hornické a hutnické práce - sbírky:
 - Panychida
 - Siréna
 - reakce na nebezpečí fašismu - sbírky:
 - Cesta pěšky
 - Hradní věž
 - ohlas války - sbírky:
 - Povstání mrtvých
 - Město světla
 - důvěra v člověka, optimismus - sbírky:
 - Polní kvítí
 - životní bilance - sbírky:
 - Jeden život - [Venkovská žena](#), [A přece](#), [Posvícení](#)
 - [Na prahu](#)
 - Živote, díky
- **Vladimír Holan (1905 - 1980)**
 - úsilí o tzv. absolutní poezii - sbírky:
 - Triumf smrti
 - Vanutí
 - Oblouk
 - meditativní poezie - sbírka:
 - Kamení, přicházíš ...
 - reakce na ohrožení národa:

- Havraním brkem (soubor sbírek: Září, Odpověď Francii, Sen, Zpěv tříkrálový)
- intimní lyrika - sbírka:
 - Záhřmotí
- tragické lyricko-epické příběhy - sbírky:
 - První testament
 - Tereška Planetová
 - Cesta mraku
- reakce na válku a osvobození
 - Dokument - sborník (sbírky: Dík Sovětskému svazu, Panychida, Rudoarmějci, Tobě) - [Vltava v roce 1946](#)
- expresivní lyrika - sbírky:
 - Na sotnách
 - Asklépiovi kohouta
 - Sbohem?
- **František Hrubín (1910 - 1971)**
 - milostná a přírodní lyrika - sbírky:
 - Zpíváno z dálky - [Na sklonku lásky](#)
 - Krásná po chudobě
 - duchovní lyrika s prvky sociálními - sbírky:
 - Země po polednách
 - Včelí plást - [Město v úplňku](#)
 - [Země sudička](#)
 - oslava chudoby - sbírka:
 - Cikády
 - protifašistická poezie, ohrožení - sbírky:
 - Chléb s ocelí (básně Stalingrad, Chléb s ocelí, Pražský máj)
 - [Jobova noc](#)
 - Hirošima (báseň)
 - intimní lyrika - sbírka:
 - Můj zpěv - překonání úzkosti - [Zpěv lásky k životu](#), [V novoroční noci](#)
 - milostná lyrika - sbírka:
 - Až do konce lásky
 - poema
 - Romance pro křídlovku - první láska s tragickým koncem
 - baladické ladění - sbírka:
 - Lešanské jesličky
 - novela
 - Zlatá reneta - životní bilance
 - dramata
 - Srpnová neděle
 - Křišťálová noc
 - tvorba pro děti - [Malá pohádka o řepě](#), [Kuřátko v obilí](#), [Špalíček pohádek](#)

- **Bohuslav Reynek** (1892 - 1971)
 - expresionisticky laděné - sbírky:
 - Rybí šupiny
 - Had na sněhu
 - meditativní charakter - sbírka:
 - Podzimní motýli - touha po harmonii
 - metaforičnost, expresivita - sbírky:
 - Mráz v okně
 - [Odlet vlaštovek](#)
- **Jan Zahradníček** (1905 - 1960)
 - pesimismus, motivy smrti, opuštěnosti, bolesti - sbírky:
 - Pokušení smrti
 - Návrat
 - opojení svobodou a životem, rodný kraj - sbírky:
 - Jeřáby
 - Pozdravení slunci
 - pocit osamělosti, víra v člověka křesťana - sbírka:
 - Stará země
 - kontrast dobra a zla - sbírka:
 - Znamení noci
 - verše z vězení - sbírka:
 - Čtyři léta
 - ukázka - [Dceři](#), [Večer Tříkrálový](#)
- **Jiří Orten** (1919 - 1941)
 - návrat do dětství, touha po čistotě - sbírky:
 - Čítanka jaro - [Čemu se báseň říká](#)
 - Cesta k mrazu - [Končiny štěstí](#), [Bílý obraz](#), [Báseň kamene](#), [Život](#)
 - absurdita lidské existence, tóny vzdoru - sbírka:
 - Ohnice - [První báseň](#), [Báseň nové slávy](#), [Čí jsem](#), [Potkal jsem studánku](#), [Jsem na polibek malý](#), [Dívčí](#)
 - retrospektiva vlastního života - sbírka:
 - Elegie - [Třetí elegie](#)
 - [deníkové záznamy](#): deníky Jiřího Ortena - [Slovo](#), [Noc a den](#)
 - [Jeremiášův pláč](#)
 - [více](#)

ČESKÁ LITERATURA 1. pol. 20. století - PRÓZA

- 1. ODRAZ VÁLKY
 - **Jaromír John** (1882 - 1952)
 - povídky: Večery na slavníku - [Honza](#)
 - psychologický román: Moudrý Engelbert - životní zklamání
 - **Jaroslav Hašek** (1883 - 1923)
 - humorné reportáže a příběhy:

- Črty, povídky a humoresky:
- povídky - viz též [WikiSource](#):
 - Trampoty pana Tenkráta
 - Můj obchod se psy
 - další:
 - [Aféra s křečkem](#)
 - [Babámovy archeologické snahy](#)
 - [Beťárská povídka](#)
 - [Běh o závod](#)
 - [Cikánská historie](#)
 - [Čžen-si, nejvyšší pravda](#)
 - [Dýmka pátera Jordána](#)
 - [Elindulta Ajgó Márton ...](#)
 - [Franz Prase](#)
 - [„Ich bin Serinek, ein Deutscher!”](#)
 - [Indián a pražská policie](#)
 - [Interview s panem cenzorem](#)
 - [Interview se svázaným důstojníkem](#)
 - [Ivan Ivanovič z Ufy](#)
 - [I vyklepal prach z obuvi své...](#)
 - [Jak se šel dát pokřtít Arnaut Elim Ghivar](#)
 - [Loupežný vrah před soudem](#)
 - [Mezi bibliofily](#)
 - [Můj přítel Hanuška](#)
 - [Něco o soudních znalcích](#)
 - [Obchod s rakvemi](#)
 - [Obecní volby](#)
 - [Odluka církve od státu](#)
 - [O soudcích, lidech souzených a odsouzených](#)
 - [O sportu](#)
 - [O ufském lupiči hokynáři Bulakulinovi,](#)
 - [Pan Hó \(Sikulská idyla\),](#)
 - [Pokus o abstinentní večírek čili Amerikánská zábava](#)
 - [Povídka o kočce](#)
 - [Povídka o neslušném ježkovi](#)
 - [Povídky z Ruska](#)
 - [První den po korunovaci](#)
 - [Sportovní fejeton](#)
 - [Šťávnická idyla,](#)
 - [Turista Aratáš,](#)
 - [Velitelem města Bugulmy](#)
 - [Zachráněn](#)
 - [Ze staré trestnice v Ilavě,](#)

- [Zrádce národa v Chotěboři](#)
 - [Život na Puszta Magyarádě](#)
 - [Život podle katechismu](#)
- humoristický román
 - [Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války](#) (4. díl nedokončen), Švejk - světový literární typ
 - [Dobrý voják Švejk před válkou](#),
 - [Dobrý voják Švejk v zajetí](#)
- parodická mystifikace
 - Dějiny Strany mírného pokroku v mezích zákona
- 2. LEGIONÁŘSKÁ LITERATURA
 - **Rudolf Medek** (1890 - 1940)
 - román: Anabáze (5 dílů) - tažení československých legií Ruskem, k vrcholům patří zobrazení zborovské bitvy
 - **Josef Kopta** (1894 - 1962)
 - trilogie: Třetí rota - přesvědčení o marnosti hrdinství a obětí
 - **Jaroslav Kratochvíl** (1885 - 1945)
 - Cesta revoluce - vzpomínky a dokumenty z legionářského odboje
 - román: Prameny (2 díly) - obraz poměrů v carském Rusku, sympatizace s revolucí
- 3. EXPRESIONISMUS
 - **Lev Blatný** (1894 - 1930)
 - povídky: Větr v ohradě - motivy války, smrti
 - **Ladislav Klíma** (1878 - 1928)
 - Lidské tragédie a Boží komedie (Velký román I. - III.) - cesta člověka k božství na zemi
 - Český román (torso) - parodie na politické poměry a uznávané morální zásady
 - Slavná Nemesis - novela, touha po poznání tajemství života a smrti
 - Utrpení knížete Sternenhocha - "groteskní romaneto", prvky hororu a gotického románu
 - **Richard Weiner** (1884 - 1937)
 - sbírky - snaha uniknout nicotě a rozpolcenosti
 - Mnoho nocí
 - Mezopotámie
 - povídky - zážitky z fronty
 - Lítice
 - Škleb
 - drama - pocit odcizení a osamělosti
 - Doopravdy
 - **Jan Weiss** (1892 - 1972)
 - povídky:
 - Barák smrti - zážitky z války

- romány:
 - Dům o 1 000 patrech - vztah snu a skutečnosti
 - Spáček ve zvěrokruhu - princip fantastické grotesky
 - **Josef Váchal** (1884 - 1969)
 - Krvavý román
- DEMOKRATICKÝ PROUD LITERATURY
 - **Ferdinand Peroutka** (1895 - 1978)
 - články: Budování státu
 - drama: Oblak a valčík - vězeňské zážitky, později zprac. na román pod stejným názvem
 - román: Pozdější život Panny - téma možné záchrany Jany z Arku
 - **Karel Čapek** (1890 - 1938) - (na Internetu jsou k dispozici celé texty, z důvodu autorských práv je nelze všechny uvést zde) - viz též [SBČ](#)
 - a) povídky
 - napsané s Jos. Čapkem:
 - Zářivé hlubiny a jiné prózy
 - Krakonošova zahrada
 - filozof. zaměření - smysl lid. jednání a existence, motiv tajemství a zázraku:
 - Boží muka
 - Trapné povídky
 - [O věcech obecných aneb Zóon politikon](#)
 - [Kniha apokryfů](#)
 - krátké příběhy, obdoba detektivek:
 - Povídky z jedné kapsy - [Básník](#)
 - Povídky z druhé kapsy
 - b) romány
 - o nebezpečí zneužití vědy a techniky:
 - Továrna na absolutno
 - Krakatit
 - filozofie relativismu:
 - Život a dílo skladatele Foltýna (torso)
 - trilogie:
 - Hordubal
 - Povětroň
 - Obyčejný život
 - nebezpečí fašismu a války:
 - Válka s mloky
 - lidská solidarita, statečnost, humanismus:
 - První parta
 - c) dramata
 - napsaná s Jos. Čapkem:
 - Lásky hra osudná

- Adam Stvořitel
 - Ze života hmyzu - expresionistické zaměření, kritika neg. lid. vlastností
 - komedie o iluzích mládí: Loupežník
 - utopie o vytvoření umělého člověka - robota: R.U.R.
 - téma elixíru života: Věc Makropulos
 - proti válce, nebezpečí zfanatizovaného davu: Bílá nemoc
 - protivál. zaměření: Matka
- d) cestopisy:
 - Italské listy
 - Anglické listy
 - Výlet do Španěl
 - Obrázky z Holandska
 - Cesta na sever
- e) překlady:
 - Francouzská poezie nové doby - antologie
- f) obraz Masarykovy osobnosti:
 - Hovory s T.G. Masarykem - [HTML formát, neúplný text](#), [PDF formát, úplný text](#)
- g) články - [Proč nejsem komunistou?](#)
- **Josef Čapek** (1889 - 1945)
 - povídky:
 - Stín kapradiny - baladický příběh o vině a trestu
 - esejistická próza - existenciální problematika
 - Kulhavý poutník
 - články - [Proč nejsem komunistou?](#)
 - [Oblaka](#)
- **IMAGINATIVNÍ PRÓZA** - vliv avantgardy, hlavně moderní poezie
 - **Vladislav Vančura** (1891 - 1942)
 - romány:
 - [Pekař Jan Marhoul](#) - sociální zaměření
 - Pole orná i válečná - protivál. zaměření
 - Markéta Lazarová - život lapků ve středověku
 - Útěk do Budína
 - Konec starých časů
 - Tři řeky
 - Obrazy z dějin národa českého - 3 díly, nedok.
 - novela: Rozmarné léto - vliv poetismu, maloměstské šosáctví
 - povídka: Luk královny Dorotky
 - dramata:
 - Jezero Ukereve
 - Josefina
 - **Karel Konrád** (1899 - 1971)

- poetické prózy:
 - Robinsonáda
 - Rinaldino
 - Dinah
 - Rozchod ! - román zaměřený proti válce
 - Epištoly k nesmělým milencům
- **Dominik Filip** (1879 - 1946, Praha) byl středoškolský učitel, spisovatel, redaktor a vědecký pracovník.
 - pro děti
 - [Trpasličí Robinsoni](#)
 - Filmařova dobrodružství v pravěku
- KATOLICKY ORIENTOVANÁ PRÓZA
 - **Jan Čep** (1902 - 1974)
 - povídky: Zeměžluč - motiv hledání domova
 - román: Hranice stínu - hledání ztracené identity
 - **Jaroslav Durych** (1886 - 1962)
 - novela: Sedmikráska - oslava chudoby
 - román. trilogie:
 - Bloudění - tzv. "větší valdštejská trilogie" z třicetileté války
 - Rekviem - tzv. "menší valdštejská trilogie"
 - **Jakub Deml** (1878 - 1961)
 - básně v próze:
 - Moji přátelé - lyrismus a imaginace
 - Šlépěje - deníkové záznamy
 - Zapomenuté světlo - pocity marnosti a beznaděje
- SPOLEČENSKÁ PRÓZA
 - **Ivan Olbracht** (1882 - 1952)
 - povídky:
 - O zlých samotářích - obraz společenských vyděděnců
 - Golet v údolí - svět ortodoxní židovské obce
 - romány:
 - Žalář nejtemnější - psychol. zpracování povahy člověka
 - Podivné přátelství herce Jesenia - motiv dvojnickví
 - Anna proletářka - proletář. próza
 - Nikola Šuhaj loupežník - vyprávění o nezranitelném loupežníkovi (Podkarpatská Rus)
 - reportáže: Obrazy ze soudobého Ruska - pozdější název Cesta za poznáním
 - pro děti:
 - Biblické příběhy - přepracováno Čtení z Biblí kralické
 - Ze starých letopisů
 - O mudrci Bidpajovi a jeho zvířátkách
 - **Marie Majerová** (1882 - 1967)

- romány:
 - Náměstí republiky - vliv anarchismu
 - Nejkrásnější svět - proletář. literatura
 - Přehrada - sociál. revoluce, forma utopie
 - Siréna - generační román o rodině Hudců z Kladenska
 - Havířská balada - social. próza, životopis českého havíře
- pro mládež: Robinsonka
- **Marie Pujmanová** (1893 - 1958)
 - román. trilogie - vývoj dvou rodin, proletářské a intelektuální:
 - Lidé na křižovatce
 - Hra s ohněm
 - Život proti smrti
 - povídky:
 - Pacientka doktora Hegla
 - Předtucha
- **VENKOVSKÁ PRÓZA**
 - **Josef Knap** (1900 - 1973)
 - román: Muži a hory - ze života pastevců na sloven. horách
 - **František Křelina** (1903 - 1976)
 - román: Hubená léta - česko-něm. pomezí v době hospodář. krize
- **PSYCHOLOGICKÁ PRÓZA**
 - **Jaroslav Havlíček** (1896 - 1943)
 - romány:
 - Neviditelný - psychol. studie patolog. úchylky v rodě Hajnů
 - romány - kritika maloměšťáctví:
 - Helimadoe
 - Petrolejové lampy
 - **Egon Hostovský** (1908 - 1973)
 - romány:
 - Dům bez pána - otázka vykořeněnosti lidské existence
 - příběhy lidí zbavených domova
 - Cizinec hledá byt
 - Dobročinný večírek
 - **Václav Řezáč** (1900 - 1956)
 - psychol. romány, téma rozkladu lid. vztahů a osobní integrity vlivem sociál. poměrů
 - Černé světlo
 - Svědek
 - Rozhraní
 - budovatel. romány, osídlování pohraničí
 - Nástup
 - Bitva
 - pro mládež

- Poplach v Kovářské uličce
- [Jarmila Glazarová](#) (1901 - 1977)
 - romány:
 - Roky v kruhu - autobiograf. próza o životě dvou lidí různých generací
 - Vlčí jáma - mikroanalýza rodin. rozvratu
 - Advent - balad. příběh, představy o principech dobra a zla
- HUMORISTICKÁ LITERATURA
 - **Karel Poláček** (1892 - 1944)
 - romány:
 - Dům na předměstí - společen. kritika
 - Okresní město - tetralogie, rodné maloměsto před a během I. sv. války
 - Hostinec U kamenného stolu - humorist. zaměř.
 - Bylo nás pět - maloměsto viděné očima dětí
 - **Eduard Bass** (1888 - 1946)
 - román: Cirkus Humberto - oslava českého člověka
 - povídky: Lidé z maringotek
 - pro mládež: Klapzubova jedenáctka
 - [Sloupky](#)
 - **Jaroslav Žák** (1906 - 1960)
 - Študáci a kantoři
 - Cesta do hlubin študákovy duše
 - [Zdeněk Jirotka](#) (1911)
 - román: [Saturnin](#)
 - [Josef Lada](#) (1887-1957) - přidáno
 - O kocourku Mikešovi (4 knížky, 1934 - 1936)
 - [O chytré kmotře lišce](#) (1937)
 - Bubáci a hastrmani a jiné pohádky (1939)
- HISTORICKÁ PRÓZA
 - **František Kubka** (1894 - 1969) - romány:
 - Palečkův úsměv
 - Palečkův pláč
 - **Karel Schulz** (1899 - 1943)
 - román: Kámen a bolest
- DRAMA
 - **František Langer** (1888 - 1965)
 - Periferie - hra o zločinu a trestu z praž. předměstí
 - Jízdní hlídka - legionář. tematika
 - **Jiří Mahen** (1882 - 1939) - téma sociál. odboje:
 - Jánošík
 - Mrtvé moře
 - **Jaroslav Kvapil** (1868 - 1950)

- Princezna Pampeliška (1897) - symbol. veršovaná pohádka
 - [Rusalka](#) (1901) - libreto k opeře Antonína Dvořáka
 - **Jaroslav Hilbert** (1871 - 1936)
 - Vina - moderní tragédie, psychologie postav (vliv H. Ibsena)
 - AVANTGARDNÍ DIVADLO
 - [Osvobozené divadlo](#) (1926)
 - členové:
 - **Jiří Frejka** (1904 - 1952)
 - **Jindřich Honzl** (1894 - 1953)
 - **Jaroslav Ježek** (1906 - 1942)
 - **Jiří Voskovec** (1905 - 1981)
 - **Jan Werich** (1905 - 1980)
 - [Fimfárum](#)
 - Vest pocket revue (Malá kapesní revue) - parodie tradič. dramatu a opery
 - dramata - polit. a společen. satira
 - Golem
 - Caesar
 - Osel a stín
 - Kat a blázen
 - Balada z hadrů
 - Rub a líc
 - Těžká Barbora
 - Pěst na oko
 - D34 - D39 - **Emil František Burian** (1904 - 1959) - úsilí o lyrizaci divadla, koncepce syntetického divadla
- LIDOVÉ DIVADLO - KABARETY
 - Červená sedma - **Jiří Červený**, **Eduard Bass**
 - Revoluční scéna - **E.A.Longen**
 - Dědrasbor - (dělnický dramatický sbor) - **Jindřich Honzl**

ČESKÁ LITERATURA 2. pol. 20. st.

- 1. období: 1945 - 1948 - reakce na válečné zážitky
- 2. období: 1948 - pol. 50. let - socialistický realismus, schematismus
- 3. období: pol. 50. let - 1968 - konflikt ideálu a reality, množství proudů a uměleckých osobností
- 4. období: 70. a 80. léta - tzv. normalizace, téma odcizení, "lidé na okraji", "nahý člověk", 3 proudy literatury - oficiální, exilová, samizdatová
- 5. období: po listopadové revoluci 1989

POEZIE v letech 1945 - 1968 - radost z konce války, obavy o budoucnost, oslava doby, rodný kraj

Literární skupiny:

- Skupina 42 - téma města, každodennost (J. Kolář, J. Kainar, I. Blatný)
- Skupina Ohnice - vliv existencialismu, úzkost, zklamání, program "nahého člověka" (K. Bednář, J. Hiršal)
- Skupina kolem Rudého práva - syntetický realismus (I. Skácel)
- Skupina kolem Mladé fronty - dynamoarchismus (F. Listopad, L. Fikar)
- Skupina surrealistů (V. Effenberger)
- Kulturní kádr Českého svazu mládeže (P. Kohout)
- Katoličtí básníci (Z. Rotrekl, I. Slavík, V. Vokolek)
- Brněnská skupina kolem časopisu Host do domu (O. Mikulášek, J. Skácel)
- Skupina kolem časopisu Květen - poezie všedního dne (M. Florian, M. Holub, K. Šiktanc, J. Šotola, M. Kundera)
- Skupina kolem časopisu Tvář a Sešity (V. Havel, J. Lopatka, J. Gruša, J. Topol)
- **Jiří Kolář** (1914 - 2002)
 - sbírky:
 - Ódy a variace - literární koláže
 - Dny v roce - tragické vidění člověka v současném světě - [10. červenec](#)
 - Vršovický Ezop - vliv války
 - Návod k upotřebení - experimentální překračování hranic poezie
 - deníková kniha: Prométheova játra
 - soubor meditací o moderní poezii: Mistr Sun o básnickém umění
- **Josef Kainar** (1917 - 1971)
 - pocit tragické osudovosti - sbírky:
 - Nové mýty
 - Osudy
 - monumentalizující oslavnost, polit. tendence - sbírky:
 - Veliká láska
 - Český sen
 - zápas protichůdných sil v lidském nitru - sbírka:
 - Člověka hořce mám rád
 - motiv osamocení člověka, objektivnější lyrika - sbírka:
 - Lazar a píseň
 - skepse, odevzdanost - sbírka:
 - Moje blues
 - písňové texty:
 - Miss Otis lituje
- **Ivan Blatný** (1919 - 1990)
 - sbírky:
 - Melancholické procházky - pocity marnosti, nostalgie
 - Hledání přítomného času - meditativní charakter
 - Stará bydliště - téma nostalgie, minulosti
 - Pomocná škola Bixley - princip literární koláže, podoba makarónské poezie
- **Oldřich Mikulášek** (1910 - 1985)

- sbírky:
 - Pulsy - vliv existencialismu, boj s lhostejností:
 - Ortely a milosti - kontrast lhostejnosti a aktivity, nenávisti a lásky
 - Svlékání hadů - náměty erotické, politické, prostě lidské, pocity zranitelnosti a bolesti života, chvála života
 - Šokovaná růže - nesouhlas s invazí sovětských vojsk
 - Agogh - obava z ohrožení lidstva
 - Čejčí pláč - milostná lyrika - [Jarní bubnování](#)
- **Jan Skácel (1922 - 1989)** - sbírky:
 - téma pozemské reality:
 - Kolik příležitostí má růže
 - oslava lidskosti a prostoty:
 - Co zbylo z anděla
 - práce s náznakem, záměrné zámlky, ideálem je prostota, krása reálného světa:
 - Hodina mezi psem a vlkem
 - Smuténka - [Chvíle](#)
 - Metličky
 - jistota dětství a morav. venkova:
 - Dávné proso
 - další ukázka: [Zimní krajina srdce](#)
- **Miroslav Florian (1931 - 1996)** - sbírky:
 - dobová optimistická poezie:
 - Cestou k slunci
 - poezie všedního dne:
 - Závrať
 - Iniciály
 - Stopy
 - tematika erotická a přírodní:
 - Záznam o potopě
 - problém dorozumění a lidských kontaktů, smysl básnické tvorby, hierarchie životních hodnot:
 - Tichá pošta
- **Miroslav Holub (1923)**
 - úsilí o sloučení vědy a umění, přesné odkrývání reality, přímé jednoznačné vyjadřování, lid. velikost, hodnota života - sbírky:
 - Denní služba
 - Achilles a želva
 - Jdi a otevři dveře
 - Kam teče krev
 - Syndrom mizející plíce
 - próza - umělecké reportáže:
 - Anděl na kolečkách
 - Žít v New Yorku

- **Karel Šiktanc** (1928)
 - sbírky:
 - Heinovské noci - lidická tragédie
 - Zařikávání živých - téma lidského osudu, zážitek existenciál. úzkosti
 - Adam a Eva - pocit úzkosti a nejistoty
 - Jak se trhá srdce - prolínání reality a fantazie
- **Jiří Šotola** (1924 - 1989)
 - sbírky - skloubení ideálu se skutečností:
 - Venuše z Mélu
 - Hvězda Ypsilon
 - romány:
 - Tovaryšstvo Ježíšovo - rekatolizace na Litomyšlsku v 17. st.
 - Kuře na rožni - paralela mezi mocenskými manipulacemi s lidmi a loutkami
- **Kamil Bednář** (1912 - 1972)
 - sbírky - existenciál. poezie ortenovsky laděná:
 - Kamenný pláč
 - Veliký mrtvý
 - Co nesmyl déšť
- **Ivan Skála** (1922)
 - sbírky - oficiál. komunist. poezie:
 - Ranní vlak naděje
 - Posel přichází pěšky
 - Co si беру na cestu

Experimentální poezie:

- **Josef Hiršal** (1920) a **Bohumila Grögerová** (1921)
 - sbírky:
 - Job - boj
 - Trojcestí
- **Emil Juliš** (1920)
- **Miloslav Topinka** (1945)

Mladí básníci:

- **Antonín Brousek** (1941)
- **Petr Kabeš** (1941)

Písničkáři:

- **Jiří Suchý** (1931)
 - soubory textů:
 - Klokočí
 - Motýl

- Pro kočku
 - Med ve vlasech
 - próza: Vyvěste fangle
- **Václav Hrabě** (1940 - 1965)
 - Stop-time
 - Blues pro bláznivou holku
- **Jan Vodňanský** (1941)
 - S úsměvem idiota

POEZIE 70. a 80. let

a) Oficiální

- **Jan Pilař** (1917)
- **Karel Sýs** (1946)
- **Josef Šimon** (1948)
- **Petr Skarlant** (1939)
- **Jiří Žáček** (1945) [Švarný Arnie](#), [Halekačka o svatováclavské tradici](#), [Blaničtí rytíři](#), [Ať žije stará dobrá fráze](#), [Specificky česká dumka o českém specifiku](#), [Ostrov pokladů](#)
 - sbírky - recesní humor, záliba v paradoxech, melodičnost:
 - Ráno moudřejší večera
 - Napjatá struna
 - Okurková sezóna
- **Miroslav Huptych** (1952)
 - sbírka: Náznorný přírodopis tajnokřídlych - vtipná paralela 39 portrétů ptačích typů a jejich lidských obdob, aforismy, grafické koláže
- **Lenka Chytilová** (1952)
 - sbírky - objevování základ. životních hodnot, rozpory ve světě:
 - Proč racek přemýšlí
 - Průsvitný Sisyfos
- **Markéta Procházková** (1963)
 - sbírky - pohled na svět očima dospívající dívky:
 - Sny bez přístřeší
 - Na prahu lásky

b) Samizdatová a exilová

- **Ivan Diviš** (1924)
 - sbírky - holanovský styl, pocit vyřazenosti, zoufalství:
 - Uzlové písmo
 - Průvan
 - Žalmy
 - Moje oči musely vidět
- **Ivan Wernisch** (1942)
 - sbírky:

- Zimohrádek
- Druhý břeh
- Loutky
- Zasuté zahrady
- Včerejší den
- báseň v próze:
 - Doupě latinářů

Písničkáři:

- [Karel Kryl](#) (1944 - 1994)
 - Knížka Karla Kryla
- **Jaroslav Hutka** (1947)
- **Vladimír Merta** (1946)
- **Jaromír Nohavica** (1953)

c) Underground

- **Egon Bondy** (1930)
 - sbírky:
 - Totální realismus
 - Velká kniha
 - To jsou zbytečné verše
 - román:
 - Invalidní sourozenci
 - filozofické práce:
 - Otázky bytí a existence
 - Buddha
- **Ivan Martin - Magor** (1944)
 - sbírky:
 - Magorův ranní zpěv
 - Magorovy labutí písně

POEZIE 90. let - mladší generace undergroundu

- **Jáchym Topol** (1962)
 - sbírky:
 - V úterý bude válka
 - Miluju tě k zbláznění
 - román: Sestra - drsně naturalistický i poetický text, téma lásky a podnikání
- **Jaromír Typl** (1973)
 - sbírka: Koncerto grosso
 - próza: Pohyblivé prahy chrámů

PRÓZA v letech 1945 - 1968 - romány kronikářské, budovatelské, historické, psychologické, prózy vzpomínkové a reportážní

VÁLEČNÉ UDÁLOSTI

- **Jan Drda** (1915 - 1970)

- romány:

- Městečko na dlani - prolínání skutečnosti a fantazie v životě obyvatel Rukapáně
 - Putování Petra Sedmilháře - střídání pohád. a reálných motivů
 - Živá voda - psychol. metoda, dospívání umělecky nadaného venkovského chlapce

- povídky:

- Němá barikáda - obraz nepatetického hrdinství. Z povídky [Vyšší princip](#): "Z hlediska vyššího principu mravního, vražda na tyranu není zločinem".

- dramata - pohádky:

- Hrátky s čertem - jinotajná poselství
 - Dalskabáty, hříšná ves aneb Zapomenutý čert

- **Norbert Frýd** (1913 - 1976)

- romány:

- Krabice živých - z prostředí koncentračního tábora

- trilogie o osudech českých Židů:

- Vzorek bez ceny a pan biskup
 - Hedvábné starosti
 - Lahvová pošta

- **Karel Ptáčník** (1921) - romány:

- zážitky z totálního nasazení:

- Ročník 21

- moravské pohraničí po válce:

- Město na hranici
 - Noc odchází ráno
 - Šestapadesátý

- **Arnošt Lustig** (1926) - zpracoval téma války, její následky, "vykořenění existence"

- povídky:

- Noc a naděje
 - Démanty noci
 - Ulice ztracených bratří
 - Hořká vůně mandlí

- novely:

- Dita Saxová
 - Modlitba pro Kateřinu Horowitzovou

- román:

- Miláček

- **Jan Otčenášek** (1924 - 1979)

- romány:
 - Kulhavý Orfeus - odbojová činnost mladých lidí
 - Pokušení Katarina - poúnorová doba, nedokončeno
- budovatelské romány:
 - Plným krokem
 - Občan Brych - ústřední postavou "kolísající" inteligent
- novela:
 - Romeo, Julie a tma - tragický příběh židovské dívky a studenta
- **Ladislav Fuks (1923 - 1995)**
 - povídky z okupace:
 - Mí černovlasí bratři
 - Smrt morčete
 - novela:
 - Spalovač mrtvol - psychol. horor, skryté dispozice ke zlu v každém jedinci
 - romány:
 - Pan Theodor Mundstock - okupace očima starého osamělého Žida
 - Myši Natálie Mooshabrové - spojení hororu s pohádkou, prvky sci-fi
 - Vévodkyně a kuchařka - příběh z 19. st.
- **Vladimír Körner (1939)** - na pozadí historických událostí vypráví o vnitřních bojích jedince a jeho bezmocnosti vůči krutým zásahům dějin - novely
 - poválečná doba:
 - Střepiny v trávě
 - Adelheid
 - křížácké války:
 - Údolí včel
 - události 2. sv. války:
 - Zánik samoty Berhof
 - Zrození horského pramene
 - prusko-rakouská válka:
 - Post bellum
 - Život za podpis
 - třicetiletá válka:
 - Lékař umírajícího času
 - Psí kůže
- **Ladislav Grosman (1921 - 1981)**
 - román: Obchod na korze - 2. sv. válka na Slovensku
- **Jan Procházka (1929 - 1971)**
 - povídky:
 - Ať žije republika - konec války na jihomoravské vesnici viděný očima chlapce
 - Ucho - doba totality
 - novela:

- Zelené obzory - moravská vesnice na poč. 50. let
 - román:
 - Přestřelka - zač. 50. let v prostředí vojenské služby
- **Julius Fučík** (1903 - 1943)
 - V zemi, kde zítra znamená již včera
 - [Reportáž psaná na oprátce](#)
- **Miroslav Zikmund, Jiří Hanzelka**
 - [Zvláštní zpráva č.4](#) (březen 1965)

HISTORICKÁ TEMATIKA

- **Miloš Václav Kratochvíl** (1904 - 1988)
 - romány:
 - Pochodeň
 - Mistr Jan
 - Lásky královské
 - Život Jana Amose
 - Evropa tančila valčík
- **Václav Kaplický** (1895 - 1982) - romány:
 - selské rebélie a bouře:
 - Čtveráci
 - Železná koruna
 - čarodějnické procesy z konce 17. st.:
 - Kladivo na čarodějnice
 - doba pobělohorská:
 - Nalezeno právem
- **Vladimír Neff** (1909 - 1983)
 - pentalogie, příběh bornovsko - nedobylovského rodu:
 - Sňatky z rozumu
 - Císařské fialky
 - Zlá krev
 - Veselá vdova
 - Královský vozataj
- **Jarmila Loukotková** (1923) - romány
 - o Villonovi:
 - Navzdory básník zpívá
 - Spartakovo povstání:
 - Spartakus
 - Smrtí boj nekončí
 - Pro koho krev
 - doba Neronova:
 - Není římského lidu

VĚZEŇSKÁ DOBA

- **Jiří Mucha (1915 - 1991)**
 - pohraničí po roce 1948:
 - Válka pokračuje
 - psychol. romány
 - a) zkušenosti z doby perzekuce:
 - Pravděpodobná tvář
 - Studené slunce
 - b) životopis otce, Alfonse Muchy:
 - Kankán se svatozáří
- **Karel Pecka (1928)**
 - povídky: Na co umírají muži
 - román: Motáky nezvěstnému - život v lágrech v 50. letech

PRÓZA 70. a 80. let - próza intelektuální, venkovská, memoárová, oddechová aj.

a) oficiální próza

- **Bohumil Hrabal (1914 - 1997)**
 - povídky:
 - Perlička na dně
 - Pábitelé
 - Automat svět = rozšířené vydání obou knih (Perlička na dně a Pábitelé)
 - Slavnosti sněženek - polabská krajina kolem chatové oblasti v Kersku
 - Příliš hlučná samota - monolog starého baliče odpadového papíru Haňti
 - Harlekýnovy milióny - o konci života strýce Pepina v domově důchodců
 - Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet
 - [Morytáty a legendy](#)
 - novely:
 - [Taneční hodiny pro starší a pokročilé](#) - vypravování strýce Pepina - [formátováno po větech](#)
 - Ostře sledované vlaky - příběh železničářského eléva na konci 2. sv. války
 - romány:
 - Postřižiny - dění a atmosféra v nymburském pivovaru poč. 20. let
 - Obsluhoval jsem anglického krále - relativně souvislý příběh jednoho lidského života
 - Městečko, kde se zastavil čas - volné pokračování nymburských reminiscencí
 - Něžný barbar - o výtvarníkovi a literátovi Vl. Boudníkovi v 50. letech
 - životopisná trilogie:
 - Svatby v domě (Dívčí román, Vita nuova, Proluky) - vlastní život viděný očima své ženy Elišky, zvané Pipsi

- záznam myšlenek, nálad, pocitů vyvolaných děním ve společnosti:
 - Listopadový uragán
 - Růžový kavalír
 - Aurora na mělčině
- další, nalezené na Internetu:
 - [Diamantové očko](#)
 - [Dopis příteli](#)
 - [Kafkárna](#)
 - [Magická Praha](#)
 - [Maminčiny oči](#)
 - [Napínáčky](#)
 - [Schizofrenické evangelium](#)
 - [Sešitek nerozlišujících pozorností](#)
 - [Taky divadlo](#)
- **Vladimír Páral (1932)**
 - tzv. černá pentalogie (3 novely, 2 romány):
 - Veletrh splněných přání - monografická analýza jediné postavy
 - Soukromá vichřice - příběhy dvou čtveřic
 - Katapult - revolta proti nudě manžel. života
 - Milenci a vrazi - filozofické zaměření
 - Profesionální žena
 - tzv. bílá pentalogie (4 svazky):
 - Mladý muž a bílá velryba - odsouzení lhostejnosti
 - Radost až do rána - téma citové převýchovy ztroskotance
 - Generální zázrak - analýza vztahů mezi mužem a ženou
 - Muka obraznosti - o vlastním osudu a cestě ke spisovatelství
 - vědeckofantastická tematika
 - novely:
 - Pokušení A - ZZ
 - Julie 2300
 - romány:
 - Válka s mnohozvířetem
 - Země žen
 - erotická tematika:
 - Playgirls I, II
- **Ota Pavel (1930 - 1973)**
 - povídky ze sport. prostředí:
 - Dukla mezi mrakodrapy
 - Plná bedna šampaňského
 - Pohár od Pánaboha
 - Syn celerového krále
 - Podádka o Raškovi
 - povídky autobiografické:

- Smrt krásných srnců
 - Jak jsem potkal ryby
- **Radek John (1954)**
 - romány:
 - Džínový svět - mentalita mladých lidí
 - Memento - varování před drogovým nebezpečím
- **Zdeněk Zapletal (1951)**
 - romány:
 - Pozdě na hlasitou hudbu
 - Půlnoční běžci - diagnóza generačních a společenských traumat

HUMORISTICKÁ PRÓZA

- **Miroslav Horníček (1918)**
 - Dobře utajené housle
 - Hovory
 - Jablko je vinno
 - Chvála pohybu
 - dramata:
 - Rozhodně nesprávné okno
 - Malá noční inventura
 - Tři Alberti a slečna Matylda
- **František Nepil (1929 - 1996)**
 - Jak se dělá chalupa
 - Střevíce z lýčí
 - Dobré a ještě lepší jitro
- **Ladislav Pecháček (1940) - triptych o "básnících"**

VĚDECKO-FANTASTICKÁ PRÓZA

- **Josef Nesvadba (1926)**
 - povídky:
 - Tarzanova smrt
 - Einsteinův mozek
 - Výprava opačným směrem
- **Ludvík Souček (1926 - 1978)**
 - trilogie: Cesta slepých ptáků

LITERATURA FAKTU

- **Miroslav Ivanov (1929)**
 - literár. historické téma:
 - Historie téměř detektivní
 - Tajemství RKZ
 - záhady českých dějin:

- Vražda Václava, knížete českého...

b) samizdatová a exilová próza

● Milan Kundera (1929)

- povídky:
 - Směšné lásky (3 sešity) - obraz trag. deziluzí ve světě
- romány:
 - Žert
 - Život je jinde - 50. léta, hledání vlastní identity
 - Valčík na rozloučenou - úvahy o smyslu života a smrti, dobra a zla, viny a trestu
 - Kniha smíchu a zapomnění - mravní devastace českých lidí doma i v zahraničí
 - Nesnesitelná lehkost bytí - syntéza dosavadní tvorby, filoz. próza
 - Nesmrtelnost - pásma reality a fikce, složitost současného světa, obecné problémy člověka
- dramata:
 - Majitelé klíčů
 - Ptákovina
 - Jakub a jeho pán

● Josef Škvorecký (1924)

- povídky:
 - Sedmiramenný svícen - židovské téma
 - Prima sezóna - septimán. lásky
- novela:
 - Legenda Emöke - podobenství o nenahraditelné ztrátě lásky vinou bezcharakternosti
- romány:
 - Zbabělci - konec války, generační výpověď (Danny Smiřický)
 - Lvíče - židov. téma
 - Tankový prapor - vojen. služba v roce 1951
 - Mirákl - 50. léta a rok 1968

● Ludvík Vaculík (1926)

- romány:
 - Rušný dům - učňovský internát
 - Sekyra - valašská vesnice 50. let
 - Morčata - kritický pohled na současnost s prvky grotesk. fantastična
 - Český snář - deníkové zápisky, události rodinného a společenského života, portréty představitelů neoficiál. kultury
 - Jak se dělá chlapec - motiv nevěry a žárlivosti

● Jan Trefulka (1929)

- novely:
 - Pršelo jim štěstí

- Třiatřicet stříbrných křepelek - kritika společenské morálky
 - O blízcích jen dobré - humoristické prvky
- **Ivan Klíma (1931)**
 - povídky:
 - Má veselá játra
 - Moje zlatá řemesla
 - Moje první lásky
 - romány:
 - Láska a smetí - autobiografické prvky, bilance
 - Čekání na tmou, čekání na světlo - poválečný vývoj u nás
 - dramata:
 - Cukrárna Miriam
 - Hry
- **Václav Jamek (1949)**
 - Krkavčí múza - deníková próza
- **Eva Kantůrková (1930)**
 - romány:
 - Smuteční slavnost - konfrontace skutečnosti 60. let s událostmi z počátků kolektivizace
 - Přítelkyně z domu smutku - zkušenosti z vězení
- **Lenka Procházková (1951)**
 - povídky:
 - Přijed' ochutnat
 - romány erot. zaměřené:
 - Růžová dáma
 - Oční kapky
 - Smolná kniha
- **Miloslav Švandrlík (10. 8. 1932)**
 - [Černí baroni aneb válčili jsme za Čepičky](#)

PRÓZA 90. let

- **Michal Viewegh (1962)**
 - novela:
 - Názory na vraždu - obraz českého maloměsta
 - romány:
 - Báječná léta pod psa - rodinná kronika z doby normalizace, autobiografické prvky
 - Výchova dívek v Čechách - z prostředí školy
- **Michal Ajvaz (1949)**
 - sbírka: Vražda v hotelu Intercontinental
 - román: Druhé město - téma Prahy
- **Daniela Hodrová (1946)**
 - trilogie: Trýznivé město - o Praze

- **Tereza Boučková (1957)**
 - novela: Indiánský běh

DRAMA v letech 1945 - 1968

a) po válce - jinotajné tendence, motivy historické (Drda)

b) 50. léta - drama historické, budovatelské, venkovské prostředí

- **Miloslav Stehlík (1916)**
 - vesnice během války a po ní:
 - Mordová rokle
 - Jarní hromobití
 - Vysoké letní nebe
- **Vojtěch Cach (1914)**
 - histor. téma:
 - Duchcovský viadukt
 - Mostecká stávka
- **Vašek Káňa (1905 - 1985)**
 - budovatelské téma: Parta brusiče Karhana

c) 2. pol. 50. let - tzv. generační hry (úsilí o pozitivního hrdinu)

- **Pavel Kohout (1928)**
 - dramata:
 - Zářijové noci - prostředí armád, kritické zaměření
 - Taková láska - rodinné a milostné problémy
 - August, August, august - cirkusové prostředí
 - "vaňkovské aktovky":
 - Atest
 - Marast
 - Safari
 - próza:
 - Z deníku kontrarevolucionáře - zážitky z Pražského jara
 - Bílá kniha o kauze Adam Juráček - humoristický román s politickým podtextem
 - Katyně - satyra na mocenské praktiky StB
 - Kde je zakopán pes - události kolem charty 77
 - Sněžím - polistopadové poměry
- **Josef Topol (1935)**
 - prostředí mladých lidí:
 - Jejich den
 - Konec masopustu
 - téma stvoření a smrti jako jediné jistoty života:
 - Kočka na kolejích
 - absurdní dramata:

- Slavík k večeři
- Hodina lásky
- podobenství o ziscích a ztrátách života:
 - Sbohem, Sokrate!
 - Hlasy ptáků

d) 60. léta - absurdní drama

- **Václav Havel (1936)**
 - mechanismy odlidštěné moci, nedůvěra ve sdělovací schopnosti:
 - Zahradní slavnost
 - Vyrozumění
 - Ztížená možnost soustředění
 - "vaňkovské jednoaktovky":
 - Audience
 - Vernisáž
 - Protest
 - jiná tematika:
 - Largo desolato - o člověku vmanévrovaného do role hrdiny
 - Pokoušení - parodie Goethova zpracování faust. legendy
 - Asanace - reakce na předstíranou přestavbu naší společnosti ve 2. pol. 80. let
 - próza:
 - O lidskou identitu
 - Do různých stran
 - Dálkový výslech
 - Dopisy Olze

e) Divadla malých forem - **Reduta, Semafor, Divadlo Na zábradlí, Rokoko, Večerní Brno**

osobnosti: [Jiří Suchý](#), [Jiří Šlitr](#), [Jiří Grossmann \(20.7.1941 - 5.12.1971\)](#), [Miloslav Šimek](#), **Darek Vostřel**, **Jiří Šašek**

DRAMA od roku 1969

f) 70. a 80. léta - vliv televize, televizní seriály, divadla malých forem - neprofesionální, poloprof., samizdatová, absurdní drama

- **Jaroslav Dietl (1929 - 1985)**
 - Nepokojné hody svaté Kateřiny
 - Nehoda
 - televiz. seriály:
 - Eliška a její rod
 - Nejmladší z rodu Hamrů
 - Nemocnice na kraji města
- **Oldřich Daněk (1927)**

- romány: - téma - individuální možnost tvořit dějiny:
 - Král utíká z boje - o Janu Lucemburském
 - Král bez přílby - Václav II.
- dramata:
 - Dva na koni, jeden na oslu - komedie ze středověku
 - Válka vypukne po přestávce - otázka morálky
 - Vévodkyně valdštejnských vojsk - postoj lidí k válce
 - Zpráva o chirurgii města N - etika lékařské práce
- **Daniela Fischerová (1948)**
 - Hodina mezi psem a vlkem - život F. Villona
 - Princezna T (Turandot)
 - Náhlé neštěstí

g) Divadla malých forem - **Divadlo Jára Cimrmana, Husa na provázku, Sklep, HaDivadlo, Studio Ypsilon, Nedivadlo**

osobnosti: **Zdeněk Svěrák, Ladislav Smoljak, Boleslav Polívka, Ivan Vyskočil**

Autoři samizdatových dramát:

- **Václav Havel**
- **Milan Uhde (1936)**
 - dramata:
 - Král Vávra
 - Děvka z města Théby
 - Zvěstování aneb Bedřichu, jsi anděl
- **Karol Sidon (1942)**
 - dramata:
 - Latríny - 1. sv. válka
 - Labyrint - třicetiletá válka
 - novela:
 - Sen o mém otci, sen o mně - židovská tematika, autobiograf. prvky
- **Pavel Landovský (1936)**
 - dramata:
 - Hodinový hoteliér
 - Arest